

Lasten luonteenvahvuuksien tunnistaminen ja vahvistaminen

”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansio 3–5 –vuotiaiden lasten luonteenvahvuuksien hyväksi

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK), Sosiaalipedagoginen varhaiskasvatus

2020

Neea Hakulinen

Erika Teppola

Tiivistelmä

Tekijä(t) Hakulinen, Neea Teppola, Erika	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 55	Valmistumisaika Syksy 2020
Työn nimi Lasten luontevahvuuksien tunnistaminen ja vahvistaminen "Vahvuuksista voimaa" -menetelmäkansio 3–5 -vuotiaiden lasten luontevahvuuksien hyväksi		
Tutkinto Sosionomi (AMK)		
Ohjaavan opettajan nimi, titteli ja organisaatio Tarja Kempe-Hakkarainen, lehtori, sosiaali- ja terveysala, LAB-ammattikorkeakoulu		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio Kärkölän kunta, VuokkoHarjun päiväkot		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä kasvattajien tietoa luontevahvuuksista sekä edistää niiden tunnistamista ja vahvistamista VuokkoHarjun päiväkodissa. Tavoitteena oli tuottaa konkreettinen menetelmäkansio VuokkoHarjun päiväkodille 3–5 -vuotiaiden lasten luontevahvuuksien tunnistamiseen ja vahvistamiseen. VuokkoHarjun päiväkodin kasvattajien osallistaminen kansion suunnitteluun oli myös osa tavoitetta. Luontevuuteen ja sen vahvuuksiin perehtyminen auttaa yksilön myönteisen itseluottamuksen kehittymistä. Vahvuudet kehittävät lasten oppimista, ratkaisukeskeisyyttä ja akateemisia taitoja. Yksi kasvatuksen tavoitteista on jo pitkään ollut hyvän luontevuuden taitojen edistäminen. Kun lapsi tunnistaa omia vahvuuksiaan, hänen luottamuksensa omiin kykyihinsä kasvaa. Opinnäytetyö oli toiminnallinen. Toimeksiantajana oli Kärkölän kunnan alaisuudessa toimiva VuokkoHarjun päiväkot. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastatteluun osallistui VuokkoHarjun päiväkodin kasvattajia, joita haastateltiin yksitellen. Haastattelun tuloksena oli, että kasvattajat haluavat perustietoa luontevahvuuksista ja pääosin pienryhmissä toteutettavia menetelmiä. Haastattelun tulosten perusteella koottiin "Vahvuuksista voimaa" -menetelmäkansio teoretiedosta sekä eri osa-alueisiin jaotelluista menetelmistä.		
Asiasanat varhaiskasvatus, havainnointi, positiivinen pedagogiikka, luontevahvuudet, menetelmäkansio		

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Hakulinen, Neea	Bachelor's thesis	Autumn 2020
Teppola, Erika	Number of Pages	
	55	
Title of Publication		
Recognizing and strengthening children's character strengths		
"Power from strengths" -method folder in favor of 3-5 year old children's character strengths		
Name of Degree		
Bachelor of Social Services		
Name, title and organization of the supervising teacher		
Tarja Kempe-Hakkarainen, Lecturer, social and health care, LAB University of Applied Sciences		
Name, title and organization of the client		
Kärkölä's municipality, Vuokkojärvi's day care center		
Abstract		
<p>The purpose of the thesis was to increase knowledge of character strengths for educators and to promote recognizing and strengthening these strengths in Vuokkojärvi's day care center. The aim was to produce a concrete folder including methods to recognize and strengthen 3 to 5 years old children's strengths. Also, part of the aim was to get the educators of Vuokkojärvi's day care center involved in planning the folder.</p> <p>Familiarity with personality and its strengths helps to develop individual's positive self-confidence. Strengths help children with learning, academic skills and being solution-oriented. One of the goals of education has long been to promote good character skills. When a child recognizes his own strengths, his confidence in his abilities grows.</p> <p>The thesis was functional. The commissioner of the thesis was Vuokkojärvi's day care center in Kärkölä's municipality. Theme-centered interview was used as a data collecting method. The participants in the interview were educators of Vuokkojärvi's day care center and they were interviewed one at a time. The result of the interview was that the educators wanted more basic information about character strengths and mostly small group methods in the folder. Based on the interview results a method folder was created from theoretical information and methods divided into different sub-areas.</p>		
Keywords		
Early childhood education, observation, positive pedagogy, character strengths, method folder		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Positiivinen psykologia ja havainnointi varhaiskasvatuksessa.....	2
2.1	Varhaiskasvatuksen toteuttaminen	2
2.2	Positiivinen psykologia ja positiivinen pedagogiikka.....	3
2.3	Lapsen havainnointi.....	4
3	Luontevahvuuksien hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa	7
3.1	Luontevahvuuksien merkitys.....	7
3.2	Luontevahvuuksien keulakuvana VIA-teoria.....	8
3.3	Luontevahvuuksien tunnistaminen ja vahvistaminen	12
4	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite sekä tuotos.....	15
5	Opinnäytetyön toimeksiantajan esittely	16
5.1	Kärkölän kunta ja VuokkoHarjun päiväkoti	16
5.2	Kärkölän kunnan varhaiskasvatussuunnitelma.....	17
6	Opinnäytetyön toteutus	18
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö & haastattelu aineistonkeruumenetelmänä	18
6.2	VuokkoHarjun päiväkodin kasvattajien haastattelut.....	20
6.3	”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansio	21
7	Arviointi.....	23
7.1	Opinnäytetyöprosessin arviointi	23
7.2	”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansion arviointi	25
8	Pohdinta	26
8.1	Luotettavuus ja eettisyys	26
8.2	Hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen	27
	Lähteet.....	29

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko VuokkoHarjun päiväkodin kasvattajille

Liite 2. Saatekirje ja suostumus opinnäytetyön haastatteluun

Liite 3. Tutkimuslupa

Liite 4. ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansio

1 Johdanto

Lapsi on nykyään entistä enemmän varhaiskasvatuksen keskiössä. Lapsuus nähdään it-sessään merkittävänä elämänvaiheena ja sen vaikutukset ovat kauaskantoisia. Jotta lap-sesta voisi kasvaa onnellinen ja tasapainoinen aikuinen, on tärkeää huolehtia lapsen emo-tionaalisesta hyvinvoinnista. Hyvinvoivat ja onnelliset lapset ovat sosiaalisesti taitavia, hy-väkäytöksisiä ja sinnikkäitä. (Leskisenoja 2019, 22; 30.)

Nyky muodossaan positiivinen psykologia on suhteellisen nuori tieteenhaara, johon positiiv-ivinen pedagogiikka pohjautuu. Vaikka molemmissa termeissä on sana positiivinen, ei kyse ole pelkästään myönteisistä tunteista tai ajattelusta. Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on edistää hyvinvointia ja luonteenvahvuuksia tieteellisesti perustelluilla keinoilla. (Leski-senoja 2017, 11–13.) Sekä varhaiskasvatuslaki että varhaiskasvatussuunnitelman perus-teet omaavat useita teemoja positiivisesta pedagogiikasta, kuten esimerkiksi lapsen huo-mioiminen yksilönä ja parhaana versiona itsestään (Leskisenoja 2019, 39; Uusitalo- Malmi-vaara 2017, 9–10). Leskisenojan (2019, 39) mukaan nämä teemat ovat tehostaneet positiiv-ivisen työotteen sisäistämistä ja nostaneet positiivisen pedagogiikan pinnalle suomalaisessa varhaiskasvatuksessa.

Positiivisen psykologian edustajat Seligman ja Peterson kehittivät VIA-filosofian. VIA-luokit-telussa on 6 hyvealuetta ja 24 niihin kuuluvaa luonteenvahvuutta. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 14.) Vahvuudet ja niiden tunnistaminen voimistavat lapsen myönteistä mi-näkuva ja itseluottamusta (Uusitalo-Malmivaara 2014, 228–230). Vahvuuskeskeisessä pedagogiikassa ei ole tarkoitus istuttaa lapseen vahvuuksia, vaan löytää jo lapsessa itses-sään olevat sisäiset resurssit (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 17).

Opinnäytetyön keskiössä on luonteenvahvuudet ja erityisesti VIA-filosofia. Toimeksianta-jana on Kärkölän kunta ja sen alaisuudessa toimiva Vuokko harjun päiväkot i. Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä kasvattajien tietoa luonteenvahvuuksista sekä edistää niiden tunnis-tamista ja vahvistamista Vuokko harjun päiväkodissa. Tiedon lisääminen luonteenvahvuuk-sista on tärkeää, jotta kasvattaja osaa tukea lasta omien vahvuuksiensa hyödyntämisessä (Kumpulainen ym. 2014, 234). Luonteenvahvuuksien tunnistaminen ja vahvistaminen edis-tävät tasapainoista kasvua ja kehitystä sekä sitä kautta lapsen kokonaisvaltaista hyvinvoin-tia (Leskisenoja 2019, 155–157). Tavoitteena on tuottaa konkreettinen menetelmä kansio Vuokko harjun päiväkodille 3–5-vuotiaiden lasten luonteenvahvuuksien tunnistamiseen ja vahvistamiseen. Vuokko harjun päiväkodin kasvattajien osallistaminen kansion suunnitte-luun on myös osa tavoitetta.

2 Positiivinen psykologia ja havainnointi varhaiskasvatuksessa

2.1 Varhaiskasvatuksen toteuttaminen

Suomalainen varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jonka painopisteenä on pedagogiikka (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2§). Sen tarkoituksena on tukea ja täydentää huoltajien toteuttamaa kasvatusta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7). Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatustoimintana (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1§).

Leskisenojan (2019, 29) mukaan varhaiskasvatuksen ollessa laadukasta, siitä seuraa ennen kaikkea pitkällinen hyöty lapselle, mutta myös säästö yhteiskunnalle. Varhaiskasvatuksessa rakennetaan perusta lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille ja kehitykselle. Suomalainen varhaiskasvatus on uudistunut viime vuosien aikana vakiintuen osaksi kasvatus- ja koulutusjärjestelmää.

Varhaiskasvatuksen työntekijöillä ja varhaiskasvatustyöyksiköillä täytyy olla oma arvoperustansa ja käyttöteoria. Käyttöteoria on kasvattajan sisäinen ohjausjärjestelmä, joka muodostuu kokemuksista, käsityksistä sekä arvoista, ja se ohjaa toimintatapoja tietynlaisiksi. Varhaiskasvatuslaki, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä uusin tutkimustieto ohjaavat kasvattajaa kohti pedagogisesti laadukasta varhaiskasvatusta. (Leskisenoja 2019, 14.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018, 7) on Opetushallituksen laatima valtakunnallinen määräys, joka perustuu varhaiskasvatuslakiin. Varhaiskasvatus toteutetaan tämän mukaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan laaditaan kaikki paikalliset sekä lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Lähtökohtana Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ovat muutokset lasten kasvuympäristössä ja varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä. Myös lainsäädännön muutokset on huomioitu. Perusteita laadittaessa on hyödynnetty uusimpia tutkimus- ja kehittämistyön tuloksia.

Tehtävänä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla on ohjata ja tukea varhaiskasvatuksen järjestämistä, kehittämistä ja toteuttamista. Sen tulisi edistää myös laadukasta ja yhdenvertaista varhaiskasvatusta kaikkialla Suomessa. Perusteissa määrätään keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä varhaiskasvatuksen toteuttamisessa, varhaiskasvatuksen järjestäjän sekä lasten huoltajien keskinäisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä sisällöstä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7–8.)

Varhaiskasvatustilain (540/2018, 23§) mukaan jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, joka ohjaa kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamista. Henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan tavoitteet ja toimintatavat lapsen kasvatuksen toteuttamiseksi. Myös mahdolliset tuen tarpeet, tukitoimenpiteet ja niiden täyttäminen kirjataan suunnitelmaan. Jotta kasvattajat kykenevät laatimaan tasokkaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman heidän täytyy tuntea lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet, osaaminen ja yksilölliset tarpeet (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 10).

2.2 Positiivinen psykologia ja positiivinen pedagogiikka

Positiivisessa psykologiassa tutkitaan nimensä mukaisesti ihmiselämän myönteisiä asioita ja nähdään negatiivisetkin kokemukset ja tilanteet mahdollisuutena kehittää itseään yksilönä (Leskisenoja & Sandberg 2019, 15–17). Toisin kuin perinteisessä psykologiassa, sen tarkoituksena on luopua ongelmakeskeisistä ajattelu- ja toimintamalleista. Positiivinen psykologia keskittyy yksilön vahvuuksiin, mahdollisuuksiin sekä muihin myönteisiin asioihin. (Kumpulainen ym. 2014, 227.) Yksi positiivisen psykologian kuuluisimmista teorioista on PERMA-teoria, jonka mukaisesti ihmisten hyvinvointi rakentuu viidestä elementistä. Nämä elementit ovat myönteiset tunteet, sitoutuminen, ihmissuhteet, merkityksellisyyden kokemukset ja saavuttaminen. (Leskisenoja 2019, 14.)

Pedagogiikka on lasten hyvinvointia ja oppimista tukevaa tarkoituksenmukaista toimintaa, joka pohjautuu kasvatustieteen ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 22). Positiivinen pedagogiikka on lähtöisin positiivisesta psykologiasta, jonka keskeisimmät aatteet näin ollen sisältyvät pedagogiikkaan. (Kumpulainen ym. 2014, 227).

Positiivisen pedagogiikan keskipisteenä on yksinkertaisuudessaan lapsen hyvä olo. Toimintaympäristöjen ja lapsen välinen vuorovaikutus perustaa lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin. (Kumpulainen ym. 2014, 228.) Positiivisen pedagogiikan ydinasioita ovat luonteenvahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen (Leskisenoja 2019, 41).

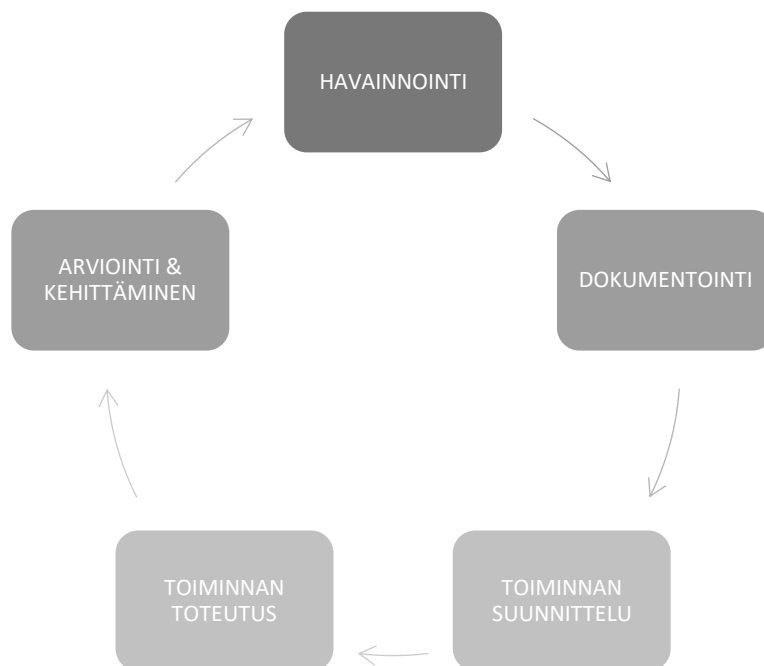
Myös varhaiskasvatuksessa positiivinen pedagogiikka tähtää nimenomaan edistämään lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Se pitää sisällään sen, että jokainen lapsi hyväksytään ja häntä arvostetaan omana itsenään. Positiivisen pedagogiikan mukaan keskitytään hyvään ja suhtaudutaan asioihin myönteisesti. Se ei kuitenkaan tarkoita kesto- tai yltiöpositiivista ajattelua, eikä negatiivisten tunteiden ja kokemusten kieltämistä. Positiivinen

pedagogiikka varhaiskasvatuksessa on myös lapsen mahdollisuuksiin uskomista ja vahvan luonteen rakentamista sekä lapsen välittävää kohtaamista ja pedagogista rakkautta. Niin kuin koko varhaiskasvatus, myös positiivinen pedagogiikka on korkealaatuista pedagogista toimintaa. Positiivinen pedagogiikka ei varhaiskasvatuksessakaan ole haasteiden välttelyä tai kaunistelua, eikä epäaitoa tai ansaitsematonta kehumista. Vaatimuksista ei tingitä, eikä asioita tehdä lasten puolesta. Positiivinen pedagogiikka ei hyväksy asiatonta tai epäkunnioittavaa käytöstä. (Leskisenoja 2019, 43.)

Kumpulaisen ym. (2014, 228-230) mukaan perusajatukset positiivisesta pedagogiikasta voidaan tiivistää viiteen taustaoletukseen. Ensimmäisen oletuksen mukaan myönteinen ja yhteisöllinen toimintakulttuuri vahvistaa hyvinvointia, oppimista ja sosiaalisia suhteita. Toinen oletus koskee lapsen osallisuutta kasvuympäristöissä. Sen mukaan kasvatus- ja opetustyön lähtökohtana on lapsen toimijuus sekä osallisuus elinympäristöjen kokonaisuudessa. Kolmannen positiivisen pedagogiikan taustaoletuksen mukaisesti myönteiset tunteet ovat sekä oppimisen että hyvinvoinnin voimavaroja. Neljäs taustaoletus on se, että vaatimuksena lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen tukemiselle on hänen vahvuuksiensa tunnistaminen. Lapsen lisäksi tunnistamisesta hyötyy koko päiväkotiyhteisö vuorovaikutuksen kehittyessä myönteisemmäksi. Viimeisen oletuksen mukaan kasvatuskumppanuus eli huoltajien ja kasvattajien välinen suhde rakentuu arvostavassa ja luottamuksellisessa vuorovaikutuksessa.

2.3 Lapsen havainnointi

Havainnointi tarkoittaa aistinvaraisten havaintojen tekemistä ja niiden dokumentointia. Pelkkä havainto on sellainen havaintokokemus, jolla ei ole vielä käsitteellistä merkitystä. Havainnoinnin avulla kasvattaja voi oppia tuntemaan lapsen paremmin, ymmärtämään hänen käyttäytymistään ja sen syitä sekä ylipäättänsä käsittämään asioita lapsen näkökulmasta. Sen tarkoituksena on havainnoida objektiivisesti lapsen kokonaiskehitystä ja toteuttaa se lapsen tarpeen sekä edun mukaisesti. Havainnointi toimii varhaiskasvatuksessa perustana toiminnan suunnittelulle, toteuttamiselle sekä arvioinnille. Vaikka nykyään tiedetään havainnoinnin tärkeydestä, määrätietoinen ja säännöllinen havainnointi saattaa jäädä vähäiseksi esimerkiksi kiireen tai suuren ryhmäkoon takia. (Koivunen & Lehtinen 2016, 16–18.)

Kuvio 1. Havainnointiprosessi (mukailtu Koivunen & Lehtinen 2016, 15)

Havainnointi kuuluu kasvattajan perustehtäviin ja havainnoivan työtteen omaksuminen onkin tärkeää, jotta havaintoja tulee jatkuvasti kaikista lapsista, ryhmästä ja toimintaympäristöstä (Koivunen & Lehtinen 2016, 18). Havainnointia voidaan toteuttaa vapaamuotoisesti tai lomakkeita ja arviointivälineitä hyödyntäen (Heikka ym. 2017, 59). Varhaiskasvatuksessa tiedonhankinta on yleensä vapaamuotoista eli ei strukturoitua havainnointia, mutta myös strukturoitua havainnointia hyödynnetään. Lisäksi havainnointiin voi kuulua suoraa vuorovaikutusta lapsen kanssa, jolloin on helpompi saada tarkkaa tietoa esimerkiksi lapsen tunteista. (Koivunen & Lehtinen 2016, 33.)

Kasvattaja voi havainnoida lasta tietyssä tilanteessa kokonaisvaltaisesti tai keskittyä johonkin tiettyyn kehityksen osa-alueeseen. Yleensä hedelmällisiä havainnointitilaisuuksia ovat jokapäiväiset lapsille tutut hetket. Lapsessa voi havainnoida esimerkiksi motorisia taitoja, ajattelua, muistia ja oppimista tai tunne-elämän kehitystä (Koivunen & Lehtinen 2016, 19.) On tärkeää käyttää havainnointimenetelmää, joka auttaa laaja-alaisen käsityksen saamisessa. Työntekijän täytyy tietää havainnoinnin peruseräkkeet, jotta dokumentoitavia tuloksia kertyy tarpeeksi. Luotettavuuden takaamiseksi saman asian havainnointia voi toteuttaa useasti. (Koivunen & Lehtinen 2016, 18–20.)

Dokumentointi tarkoittaa todellisuuden mahdollisimman tarkkaa kuvaamista. Muistiin kirjaaminen, videoiminen ja nauhoittaminen ovat yleisiä dokumentointitapoja. (Koivunen &

Lehtinen 2016, 77.) Havaintojen dokumentointi on tärkeää, koska merkitykselliset pikku seikat unohtuvat helposti ja itse tilanne voi muuttua havainnoijan mielessä osaksi sitä tulkintaa, joka kasvattajalla on lapsesta jo entuudestaan. Kasvattajan tilannearvio ja ratkaisut tulee perustua havainnointiin ja dokumentointiin, eivät olettamuksiin ja uskomuksiin. (Koivunen & Lehtinen 2016, 18–19.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 37) mukaisesti pedagoginen dokumentointi on oleellinen työmenetelmä varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen kannalta. Sen avulla saadaan tietoa lasten kehityksestä, ajattelusta, mielenkiinnonkohteista, vahvuuksista, tarpeista ja oppimisesta sekä lapsiryhmän toiminnasta. Lasten sen hetkiset tiedot ja taidot, mielenkiinnonkohteet ja tarpeet tulevat esille pedagogisen dokumentoinnin kautta ja toimivat toiminnan suunnittelun lähtökohtina.

Lapsen henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa täytyy olla kirjattuna lapsen vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet. Jotta kasvattaja pystyy tunnistamaan edellä mainitut asiat, hänen täytyy havainnoida lasta. Dokumentointi ja lapsen kanssa käyty keskustelu tukevat myös lasta huomaamaan omaa oppimistaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 25.)

3 Luontenvahvuuksien hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa

3.1 Luontenvahvuuksien merkitys

Vasta positiivisen psykologian kehittyessä myös luontenvahvuuksien ja hyveiden tarkastelu on lisääntynyt. Hyve muodostuu vahvuuksista ja on tavoiteltava, eettisesti ja moraalisesti arvokas piirre. Se, että osaa tunnistaa ja käyttää luontenvahvuuksia, on hyveiden toteuttamista. (Uusitalo-Malmivaara 2014, 63–64.) Hyvä luonne puolestaan muodostuu hyveiden kautta (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 28). Varhaiskasvatuksella on velvollisuus ja mahdollisuus kehittää lasten luonnetta ja luontenvahvuuksia (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 28–29). Kasvattajien täytyy auttaa jokaista lasta tunnistamaan ja käyttämään omia vahvuuksiaan (Kumpulainen ym. 2014, 234).

Luonteenkasvu tapahtuu positiivisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja jokaisella lapsella on siihen oikeus. Luonteeseen ja sen vahvuuksiin perehtyminen auttaa lapsen myönteisen itseluottamuksen kehittymistä ja sitä kautta myös tulevaisuutta. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 31.) Kun vahvuuksia dokumentoidaan esimerkiksi kuvien avulla, itseluottamuksen lisäksi myös lasten osallisuuden kokemukset ja yhteisöllisyys voivat kasvaa. Nämä kaikki ovat yhteydessä hyvinvointiin. (Kumpulainen ym. 2014, 234.) Luontenvahvuudet ovat opittavissa olevia ja perusteltuja hyvän luonteen ominaisuuksia, mutta ne eivät ole sama asia kaikkien myönteisten voimavarojen kanssa (Leskisenoja 2019, 155–157). Vahvuuksia pystyy kasvattamaan ja ne ovat arvostettuja itsessään eikä esimerkiksi aineellisen hyödyn takia (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 32).

Vahvuudet auttavat oppimista, ratkaisukeskeisyyttä ja akateemisia taitoja. Etenkin sinnikkyys ja koulumenestys ovat vahvasti yhteydessä keskenään. Vahvuuksille on tarve myös ongelmanratkaisutilanteissa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Kun lapsi tunnistaa omia vahvuuksiaan, hänen luottamuksensa omiin kykyihin kasvaa, mikä taas auttaa toimimaan luovasti ongelmanratkaisutilanteissa. Vahvuudet nähdään myös oppimista tukevana resursseina. (Avola & Pentikäinen 2019, 101 & 109.)

Vahvuuden esiintyessä liiallisena, se voi kääntyä heikkoudeksi. Ystävällisyys on yleisesti arvostettu vahvuus, mutta jos ystävällinen ihminen alkaa tyrkyttämään apuaan tai liaksi uhriutua, kääntyy vahvuus heikkoudeksi. Myös esimerkiksi erittäin rohkea lapsi, joka uskalletaan esiintyä yleisön edessä ja puolustaa muita kiusaajilta, voi kääntää vahvuuden heikkoudeksi silloin, kun ei koskaan pelkää mitään tai ymmärrä suojautua vaaroilta. Kasvatustyössä lasten vahvuuksien tunnistamisesta on apua kasvattajalle myös hankalissa tilanteissa, sillä

haastavaankin käyttäytymiseen voi suhtautua niin, että käytöksessä ilmenee jonkin vahvuuden liiallinen käyttäminen. (Avola & Pentikäinen 2019, 109.)

3.2 Luontenvahvuuksien keulakuvana VIA-teoria

Values in Action (VIA) -teoria sai alkunsa ajatuksesta luoda myönteinen mielenterveyttä tukeva filosofia vallitsevan sairauskeskeisyyden vastapainoksi. Teorian kehittivät Seligman ja Peterson työtovereineen 2000-luvun alkupuolella. Keskiössä ovat hyveet ja luontenvahvuudet sekä hyvän luonteen määrittely. Päämääränä luontenvahvuuksien määrittelyssä oli tunnistaa tarpeeksi kattavia, mutta silti rajattuja, maailmanlaajuisia ominaisuuksia. (Uusitalo-Malmivaara 2014, 65–66; Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 32).

Peterson & Seligman (2004) hyödynsivät luontenvahvuuksien määrittelyssä kymmentä eri kriteeriä, joista tärkeimpiä ovat niiden lähtökohtaisesti myönteinen ja opetettavissa oleva käyttö sekä se, etteivät vahvuudet kulu tai sorra muita. Seuraavaksi mainittuna kaikki kymmenen kriteeriä:

1. *Vahvuudella on merkitystä täyttymyksellisen ja hyvän elämän luomisessa yksilölle itselleen ja muille.*
2. *Jokaisella luontenvahvuudella on itsessään moraalinen arvonsa.*
3. *Luontenvahvuuden näkyminen ei heikennä ketään muuta.*
4. *Luontenvahvuudelle ei ole aina helppo löytää vastakohtaa.*
5. *Vahvuuden on näyttävä henkilön käytöksessä, ajatuksissa, tunteissa tai toiminoissa siten, että sitä voidaan arvioida.*
6. *Vahvuus poikkeaa muista luokitelluista vahvuuksista, eikä vahvuutta voi purkaa osiksi, jotka sisältyisivät muihin vahvuuksiin.*
7. *Luontenvahvuudet näkyvät laajalti hyväksytyissä esikuvissa.*
8. *Vahvuuden ihmelapsia on olemassa. Tämä kriteeri pätee vain osaan vahvuuksista.*
9. *Myös vahvuuksien puuttumista tavataan.*
10. *Luontenvahvuuksien kehittymistä tuetaan erilaisin keinoin.*

(Uusitalo-Malmivaara 2014, 66–68.)

Kriteerien pohjalta muodostui kuuden hyveen ja 24 luontenvahvuuden kokonaisuus. Jokainen vahvuuksista sijoittuu yhden hyveen alle. Taulukossa 1 VIA-luokittelu Petersonin & Seligmanin (2004) mukaan. (Leskisenoja 2017, 44; Uusitalo-Malmivaara 2014, 70.)

Hyve	Luonteenvahvuus
Viisaus	Luovuus Uteliaisuus Arviointikyky Oppimisen ilo Näkökulmanottokyky
Rohkeus	Rohkeus (urheus) Sinnikkyys Rehellisyys Innostus
Inhimillisyys	Rakkaus Ystävällisyys Sosiaalinen älykyys
Oikeudenmukaisuus	Ryhmäytötaidot Reiluus Johtajuus
Kohtuullisuus	Anteeksiantavuus Vaatimattomuus Harkitsevaisuus Itsesäätely
Henkisyys	Kauneuden arvostus Kiitollisuus Toiveikkuus Huumorintaju Hengellisyys

Taulukko 1. VIA-luokittelu (mukailtu Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 33)

VIA-luokittelun kuusi hyvettä ovat viisauden, rohkeuden, inhimillisyyden, oikeudenmukaisuuden, kohtuullisuuden ja henkisyyden hyveet. Viisauden hyvettä kutsutaan myös viisauden ja tiedon hyveeksi. Se liittyy kognitiivisiin toimintoihin ja niiden sujuvuuteen sekä arvostaa tiedonetsintää ja kerätyn tiedon käyttämistä. Viisauden ja tiedon hyvettä ilmentävät

luontevahvuudet ovat luovuus, uteliaisuus, oppimisen ilo, näkökulmanottokyky ja lähteestä riippuen arviointikyky tai avarakatseisuus. Rohkeuden hyve keskittyy emotionaalisiin luontevahvuuksiin, jotka tulevat parhaiten esiin haasteita kohdatessa ja tavoitteisiin pyrkimässä. Sinnikkyys ja rehellisyys sekä innokkuus/innostus ja rohkeus/urheus ilmentävät rohkeuden hyvettä. (Avola & Pentikäinen 2019, 106.)

VIA-luokittelun inhimillisyyden ja oikeudenmukaisuuden hyveet liittyvät ihmissuhteisiin ja yhdessä tekemiseen. Inhimillisyyden hyve ilmenee suhtautumisena toisiin ihmisiin sekä heistä ja ylipäättänsä ihmissuhteista huolehtimisena. Lapsilla inhimillisyys tulee esiin ystävystymisenä, toisten hyvänä kohtaamisena ja yhteyksien muodostamisena. Rakkaus, ystävällisyys ja sosiaalinen älykkyys ilmentävätkin inhimillisyyden hyvettä. Oikeudenmukaisuuden hyve keskittyy puolestaan siihen, miten ihminen suhtautuu muihin ja kohtelee heitä. Tähän hyveeseen kuuluvat luontevahvuudet ovat ryhmätyötaidot, reiluus ja johtajuus. (Avola & Pentikäinen 2019, 106.)

Kohtuullisuuden hyve kuuluu yleisesti koko elämään ja positiivinen psykologia keskittyy ennen kaikkea juuri kohtuullisuuteen. Miellyttävässä elämässä kaikkea hyvääkin kuuluisi olla kohtuudella, jotta realismi ja todellisuudentaju tuottavat voimaa, joka vie yksilöä eteenpäin. Kohtuullisuuden hyveen päämääränä on tasoittaa toimintaa, tunteita ja persoonallisuutta. Myös vahvuuksissa kohtuullisuus täytyisi ottaa huomioon, koska luontevahvuudetkin voivat kääntyä itseään vastaan ilman kohtuutta. VIA-luokittelussa kohtuullisuuden hyveen alla ovat anteeksiantavuus, vaatimattomuus, harkitsevaisuus ja itsesäätely. (Avola & Pentikäinen 2019, 106–107.)

Avolan ja Pentikäisen (2019, 107) mukaan kuudes hyve on henkisyys, joka tuo elämään syvyyttä ja syvällisyyttä, merkityksellisyyttä ja tarkoituksellisuutta. Se tarkoittaa, että ihminen kokee yhteyttä itseään suurempaan tai ihmisyyden ylittävään maailmankaikkeuteen. Henkisyiden hyve ei siis tarkoita ainoastaan uskonnollisuutta, vaikka voi sisältää myös elementtejä siitä. Luontevahvuuksista kauneuden arvostus, kiitollisuus, toiveikkuus, huumorintaju ja hengellisyys ilmentävät henkisyiden hyvettä.

VIA-teoria on kehitetty Amerikassa ja siitä puuttuukin suomalaiseen kulttuuriin nähden monia tärkeitä luontevahvuuksia, kuten esimerkiksi luotettavuus ja rauhallisuus. Varsinkin kasvatustyössä on tärkeää käsittää, etteivät kaikki vahvuudet sisälly VIA-luokitukseen. 24 luontevahvuuden lisäksi on paljon muitakin vahvuuksia, joita ei valittu VIA-teoriaan. Lasten kanssa työskenneltäessä täytyy muuttaa luontevahvuuksien nimiä niin, että ne vastaavat lapsen maailmaa ja sanastoa. (Avola & Pentikäinen 2019, 107.)

Voimavahvuudet, ydinvahvuudet ja kasvuvahvuudet

Vahvuuksista sinnikkyys, itsesäätely ja myötätunto ovat voimavahvuuksia eli sellaisia vahvuuksia, joita pystyy käyttämään päivittäin, oppimaan lisää ja opettamaan muille. Voimavahvuudet antavat mahdollisuuden sankaroitua, mikä tarkoittaa omana itsenä olemista parhaassa mahdollisessa muodossa. Jokaisella on sankarihetkiä - eli oman itsensä ylittämisiä - elämässään ja positiivinen pedagogiikka pyrkii lisäämään niitä entisestään. Voimavahvuuksista voidaan puhua tällaisen arjen sankaroitumisen kulmakivinä, ja ne saavat tavoitteet yksilöiden ulottuville. Sinnikkyys ja itsesäätely auttavat ponnistelemaan tärkeiden asioiden eteen, ahkeroimaan opiskelut ja työt päätökseen sekä ylläpitämään esimerkiksi herkkulakkoa. Myötätunto taas toimii sosiaalisten suhteiden ravitsijana. Sen avulla motivaatio pysyy toisten hyväksi toimimisessa. Myötätunnolla on yhteys myös itsemyötätuntoon, joka on keskeisessä roolissa vastoinkäymisistä toipumisessa. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 77.)

Ydinvahvuudet ovat osa jokaisen persoonaa ja ohjaavat yksilöllistä tapaa ajatella ja toimia. Martin Seligmanin mukaan ydinvahvuuksia on jokaisella 3–7. Hän on laatinut näille vahvuuksille seuraavia kriteerejä:

- Tunnet omistavasi vahvuuden, eli ajattelet, että tämä tuntuu todella minulta.*
- Sinulla on vahva innostuksen ja uppoutumisen tunne, kun käytät vahvuutta.*
- Oppiminen tapahtuu nopeasti vahvuuden avulla.*
- Opit jatkuvasti uusia tapoja käyttää vahvuutta.*
- Vahvuudessa ilmenee tietynlainen väistämättömyys, eli tämä vahvuus kutsuu sinua käyttämään sitä.*
- Vahvuuden käyttäminen ei kuluta tai vie energiaa vaan päinvastoin se tuo sitä lisää.*
- Sinulla on sisäinen motivaatio vahvuuden käyttämiseen.*
- Sinulla on luovuutta ja halua käyttää vahvuutta tärkeissä tehtävissä, ja menestyt niissä sen avulla.*

(Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 78.)

Seligmanin mukaan omien ydinvahvuuksien käyttö työelämässä, vapaa-aikana ja parisuhteessa kokoaa elämään monin keinoin hyvinvointia ja onnellisuutta. Ydinvahvuuksien käytöllä on yhteys myös vähentyneeseen stressiin ja masennukseen. Ydinvahvuudet auttavat tavoitteiden saavuttamisessa ja lisäävät perustarpeiden tyydyttämistä, kuten esimerkiksi yhteenkuuluvuutta, itsenäisyyttä sekä kokemusta omasta pätevyydestä. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 78.)

Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2016,79) toteavat, että ydinvahvuuksia voidaan ajatella linsseinä, joiden läpi ihminen katsoo maailmaa. Linssit vaikuttavat moniin asioihin ihmisissä: miten käyttäydytään, mitä arvostetaan erilaisissa tilanteissa, millaisia kysymyksiä kysytään, mihin huomio kiinnittyy ja millaisia tunteita herää. Ydinvahvuudet saavat myös yksilön parhaat puolet esiin, ja näiden vahvuuksien upeus nousee näkyviin vuorovaikutuksessa.

Kasvuvahvuudet ovat vahvuuksia, joita ei käytetä aktiivisesti. Jotta kasvuvahvuudet saadaan kutsuttua pinnalle, tarvitaan enemmän keskittymistä kuin ydinvahvuuksien esille saamiseen. Kasvuvahvuudet ovat usein sellaisia, joita ihaillaan muissa ihmisissä ja jotka auttavat ihmisiä löytämään uusia ulottuvuuksia elämässään. Niiden käyttäminen voi olla vaikeaa, ja yksilö joutuu pinnistelemään ja keskittymään enemmän hyödyntäessään niitä. Se on kuitenkin kannattavaa, sillä kasvuvahvuudet ovat nimensä mukaisesti tukena tuntemattomia polkuja kulkiessa. Kasvuvahvuudet ovat yhtä lailla jokaisella omanlaisensa kuin ydinvahvuudetkin. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 79.)

3.3 Luonteenvahvuuksien tunnistaminen ja vahvistaminen

Luonteenvahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen synnyttää merkityksellisyyden kokemuksia, jotka ovat osa kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tutustuminen vahvuuksiin kannattaa aloittaa jo varhaisella iällä, sillä jo 1–2 –vuotiaiden lasten toiminnassa on havaittavissa viitteitä vahvuuksista. Yksi varhaiskasvatusympäristön tehtävistä on luoda suotuisat olosuhteet lapsen sisäisten voimavarojen esiin nousemiselle. Lapsessa olevan hyvän havainnointi ja sen osoittaminen sekä lapselle että huoltajille on tärkeää. (Leskisenoja 2019, 155–157.) Myyry (2018) sai selville pro gradu –tutkimuksessaan, että positiivista pedagogiikkaa ja vahvuuksien tietoista käyttämistä tulisi hyödyntää varhaiskasvatuksessa enemmän.

Yksi kasvatuksen tavoitteista on jo pitkään ollut hyvän luonteen taitojen edistäminen. Hyvä luonne on nimittäin keskeinen osatekijä tasapainoisen kasvun ja kehityksen kannalta, minkä vuoksi se on myös merkittävä tie hyvään ja onnelliseen elämään. Vahvuuksien hyödyntäminen heijastuu positiivisella tavalla myös ihmissuhteisiin ja työelämässä sekä kilpaurheilussa menestymiseen. (Leskisenoja 2019, 155–157.) Luonteenvahvuuksien

tunnistamisen ja vahvistamisen avuksi on olemassa paljon erilaisia menetelmiä ja vinkkejä, kuten esimerkiksi Huomaa hyvä! -kirjat.

Vaikka ihmiset omaavat luontaisia vahvuuksia, pystyy vahvuuksia kuitenkin lisäämään ja vahvistamaan, mikä on huomattavasti hyödyllisempää kuin heikkouksiin keskittyminen. Esimerkiksi jos lapsi on malttamaton, hän itse ja kasvattaja voi alkaa kehittämään lapsen malttia. Arjen toiminnassa ei ole tärkeää keskittyä niihin hetkiin, jolloin lapsen täytyisi hillitä malttamattomuuttaan vaan keskitytään havainnoimaan hetkiä, joissa lapsi osoittaa malttia ja keuhataan niistä. Jo pienetkin kasvattajan positiiviset palautteet auttavat vahvuuden vahvistumista. (Avola & Pentikäinen 2019, 101.)

Parkin ja Petersonin (2009, 6) mukaan voimakkaat tapahtumat ihmisen elämässä voivat lisätä luonteenvahvuuksia. Esimerkiksi vuonna 2001 tapahtuneiden terrori-iskujen jälkeen yhdysvaltalaisen keskuudessa havaittiin hengellisyyden, toiveikkuuden ja rakkauden vahvuuksien lisääntymistä. Fyysisestä sairaudesta parantumisen on huomattu olevan yhteydessä rohkeuden, ystävällisyyden ja huumorin lisääntymiseen. Mielenterveydellisistä sairauksista parantumisen taas on todettu olevan yhteydessä kauneuden arvostuksen ja oppimisen ilon lisääntymisen kanssa.

Vahvuuksia opettaessa on tärkeää, että kasvattaja havainnoi lapsia poimien heistä hyviä ominaisuuksia jatkuvasti ja sanoittaen ne lapsille. Vahvuussanastoa käyttäen on mahdollista kannustaa lapsia kaikessa arjen toiminnassa pelkän kehumisen lisäksi. Esimerkkinä tällaisesta vahvuussanaston käytöstä lasta voi kannustaa sanomalla: "Oletpa sinä todella ystävällinen, kun annoit kaverille vuoron kokeilla potkulautaa, vaikka se on sinulla käytössä" sen sijaan, että sanoisi: "Kiva, kun annoit kaverille vuoron kokeilla potkulautaa, vaikka se on sinulla käytössä". Ensimmäisessä lauseessa kasvattaja käytti myös vahvuussanaa kannustuksessa, jolloin se lisää lapsen itsetuntemusta ja itsevarmuutta tukien hänen hyvinvointiaan. (Avola & Pentikäinen 2019, 110.)

Kannustamisen lisäksi Leskisenojan (2019, 159-160) mukaan lapselle tulisi antaa välitön rikastettu palaute jonkin vahvuuden mukaisesta toiminnasta. Tällaisessa palautteessa tulisi sanoittaa käytetty vahvuus, kertoa mikä toiminnassa oli vahvuuden mukaista ja kiittää lasta. Pienikin lapsi kykenee omaksumaan 24 vahvuuskäsitteestä esimerkiksi rakkauden, ystävällisyyden, itsesääätelyn, reiluuden, rohkeuden, sinnikkyyden, rehellisyyden, anteeksiantavuuden ja kiittolisuuden. Havainnoituja vahvuuksia on tärkeää sanoittaa mahdollisimman monipuolisesti, jotta ne kiinnittyvät myös lapsen sanavarastoon. Tällöin vahvuuksia on luontevaa käyttää osana arjen työskentelyä ja vuorovaikutusta.

Ydinvahvuksien tunnistamisessa voidaan käyttää myös VIA-luontevahvuusmittaria. Se on saatavilla maailmanlaajuisesti internetissä (viacharacter.org). Mittari kertoo vastaajan viisi keskeisintä luontevahvuutta perustuen 120 väittämän tuloksiin. (Uusitalo-Malmivaara 2014, 72.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite sekä tuotos

Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä kasvattajien tietoa luontevahvuuksista sekä edistää niiden tunnistamista ja vahvistamista Vuokkojärven päiväkodissa. Tiedon lisääminen luontevahvuuksista on tärkeää, jotta kasvattaja osaa tukea lasta omien vahvuuksiensa hyödyntämisessä (Kumpulainen ym. 2014, 234). Luontevahvuuksien tunnistaminen ja vahvistaminen edistävät tasapainoista kasvua ja kehitystä sekä sitä kautta lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia (Leskisenoja 2019, 155–157).

Tavoitteena on tuottaa konkreettinen menetelmäkansio Vuokkojärven päiväkodille 3–5-vuotiaiden lasten luontevahvuuksien tunnistamiseen ja vahvistamiseen. Vuokkojärven päiväkodin kasvattajien osallistaminen kansion suunnitteluun on myös osa tavoitetta.

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena on kasvattajille suunnattu ”Vahvuuksista voimaa” –menetelmäkansio. Kansiossa on tietoa luontevahvuuksista ja menetelmiä niiden tunnistamiseen ja vahvistamiseen.

5 Opinnäytetyön toimeksiantajan esittely

5.1 Kärkölen kunta ja Vuokkoharjun päiväkoti

Kärkölä on Päijät-Hämeessä sijaitseva kunta, joka perustettiin tammikuussa vuonna 1867. Kärkölä on ulospäin suuntautuva, itsenäinen, yhteisöllinen ja myönteisesti tunnettu kunta. Tärkeitä arvoja ovat vastuullisuus, luottamus, aktiivisuus sekä yhteisöllinen välittäminen. Kärkölä on pinta-alaltaan 259,36 neliökilometriä ja vuonna 2019 asukkaita oli 4369. Asukasmäärä on ollut pääsääntöisesti laskussa vuodesta 2006 asti. (Kärkölä.)

Päijät-Hämeen kunnat muodostavat Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän, joka tuottaa laadukkaita sosiaali- ja terveydenhuollon sekä ympäristöterveyden palveluja. Hyvinvointiyhtymän strategiassa korostuu Päijät-Hämeen elinvoima ja yli 200 000 asukkaan etu. Kärkölen lisäksi yhtymän omistajakuntia ovat Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Lahti, Myrskylä, Orimattila, Padasjoki, Pukkila ja Sysmä. (Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä 2020.)

Kärkölen kunnan varhaiskasvatuspalvelut muodostuvat perhepäivähoidosta sekä Vuokkoharjun päiväkodin toiminnasta. Kärkölässä on saatavilla kunnallisten varhaiskasvatuspalvelujen lisäksi myös yksityistä perhepäivähoitoa. Varhaiskasvatuspalveluihin voi hakea jatkuvasti web-palvelujen tai Kärkölen kunnan kotisivuilla olevan linkin kautta. Palvelusuunnitelma tehdään ja allekirjoitetaan ennen päivähoiton aloitusta varhaiskasvatuksen johtajan, Kaija Lindénin, tai perhepäivähoidossa kyseisen ohjaajan kanssa. Palvelusuunnitelmassa sovitaan esimerkiksi lapsen hoitoajoista ja sitä voidaan päivittää tarpeen mukaan. Kärkölässä on käytössä Hyvä hoidon aloitus -malli, jonka mukaan päivähoiton aloitus suunnitellaan aina yksilöllisesti ja siinä luodaan perusta kasvatukselliselle yhteistyölle. Kasvatuksellisella yhteistyöllä tarkoitetaan lapsen huoltajien tai lähiaikuisten sitoutumista päiväkodin toimintaan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen parhaaksi. (Peda.net.a.)

Vuokkoharjun päiväkoti on Kärkölässä sijaitseva vuoropäiväkoti. Sen johtajana toimii Sari Kaurama. Vuokkoharjun päiväkodissa on kuusi ryhmää: Kangasvuokot 3–5-vuotiaat, Keltavuokot 3–5-vuotiaat, Lapinvuokot 3–5-vuotiaat, Sinivuokot 0–3-vuotiaat, Valkovuokot 0–3-vuotiaat sekä Alppivuokot. Lisäksi on vuorohoidon ryhmä, jossa voi olla lapsia sekä päiväkodin jokaisesta ryhmästä että eskarista. Vuorohoitoa toteutetaan Keltavuokkojen tiloissa. Ryhmien puhelinnumerot, kuvaukset ja päiväjärjestykset ovat ilmoitettu Peda.net:ssa. (Peda.net.b.) Hyvä hoidon aloitus -mallin mukaisesti toivotaan, että lapsi tulee huoltajiensa kanssa tutustumaan hoitopaikkaan ennen päivähoiton aloittamista (Peda.net.a).

5.2 Kärkölen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma

Kärkölen kunnalla on vuonna 2019 laadittu varhaiskasvatussuunnitelma, joka perustuu varhaiskasvatukseen (580/2015, 540/2018) sekä valtakunnalliseen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2016). Kyseinen suunnitelma on käytössä myös esioppilailla Kärkölen perus- ja esiopetussuunnitelman lisäksi. (Kärkölen varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 2.)

Varhaiskasvatuksen toteutus tapahtuu yhteistyössä vanhempien, isovanhempien sekä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa. Lapsen edusta ja erilaisista tavoista oppia muodostetaan yhteinen käsitys, joka ohjaa toiminnan suuntaa, tavoitteita, suunnitelmallisuutta ja arviointia. (Kärkölen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 5.)

Kärkölen varhaiskasvatussuunnitelmassa painotetaan positiivista pedagogiikkaa ja välittämistä. Käytännössä se tarkoittaa, että lasta keuhetaan ja kannustetaan, annetaan kiitosta ja tuetaan lapsen itseluottamusta. Kasvattajat keskittyvät huomaamaan jokaisessa lapsessa hyvän. Kärkölen kunnassa tärkeiksi koetaan myös mielen hyvinvointi ja tunnetaitojen harjoittelu. Kaikenlaiset tunteet sallitaan, niin ilot kuin surutkin jaetaan yhdessä. Lasten kanssa on myös sovittu, ettei ketään kiusata. Jos kiusaamista kuitenkin esiintyy, siihen puututaan välittömästi. (Kärkölen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 5.)

Kärkölen kunnan varhaiskasvatussuunnitelman (2019, 8) mukaan havainnointi on pedagogisen dokumentoinnin perusta. Lapsista kirjataan ylös havaintoja ja heistä otetaan valokuvia, joita hyödynnetään rakentaessa kasvunkansioita ja tapettikirjoja ryhmien toiminnan sekä lapsen kehityksen kuvaamiseksi.

Lapsen etu on pääosassa kaikessa kehittämisessä ja arvioinnissa. Lapset osallistuvat toiminnan ja oppimisympäristöjen suunnitteluun ja arviointiin. Toimintatapoja sekä oppimisympäristöjä kehitetään ja muovataan lapsiryhmän tarpeiden mukaan. Myös saadut kokemukset ja palautteet vaikuttavat kehittämiseen. (Kärkölen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 5.)

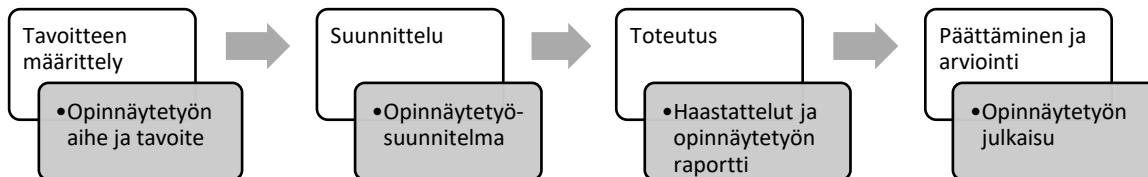
6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö & haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Toiminnallinen opinnäytetyö on yksi toteutusmuoto ammattikorkeakoulun opinnäytetyölle. Sen voi toteuttaa useissa erilaisissa muodoissa, kuten esimerkiksi oppaana, tapahtumana tai kansiona. Toiminnallisen osuuden lisäksi tärkeässä roolissa on myös kirjallinen raportti. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.) Opinnäytetyöprosessin päätoimijana on opiskelija ja prosessin tulee edistää ammatillista kehittymistä, asiantuntijuutta sekä työelämätaitoja (Arene ry 2019, 6).

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen ja sen tuotoksena on ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansio työelämän tarpeisiin. Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Vuokkoharjun päiväkodin kanssa. LAB-ammattikorkeakoulussa toiminnallisen opinnäytetyön osa-alueet ovat tietoperusta, tarkoitus ja tavoite, toimeksiantaja, toiminnallinen osuus, tutkimuksellinen osuus ja tuotoksen / toiminnan arviointi sekä pohdinta. Tietoperusta sisältää opinnäytetyölle keskeisten käsitteiden määrittelyn sekä perustelun opinnäytetyön tarpeellisuudelle. Kaikki tietoperustassa esiintyvä teksti pohjautuu tutkimustietoon. Tavoite kertoo mitä opinnäytetyössä konkreettisesti tuotetaan. Tarkoituksen ja tavoitteen tulee liittyä yhteen tietoperustan kanssa. Koska opinnäytetyöllä on vahva yhteys työelämään, tulee opinnäytetyössä esitellä myös toimeksiantajaorganisaatio. Toiminnallinen osuus sisältää lähteisiin perustuvaa tietoa tuotoksen toteuttamisesta sekä kuvauksen tuotoksen kehittämisen prosessista. Tutkimuksellisessa osuudessa ja tuotoksen/toiminnan arvioinnissa kerrotaan opinnäytetyössä toteutetusta tutkimuksesta, jonka avulla on kerätty aineistoa. Tutkimus voidaan toteuttaa laadullisilla tai määrällisillä menetelmillä. Opinnäytetyön tuotos arvioidaan ja arvioinnissa hyödynnetään toiminnallisessa osuudessa määritellyjä kriteerejä hyvälle tuotokselle. Pohdinta sisältää kriittistä tarkastelua toiminnallisesta osuudesta. Myös eettisyyden ja luotettavuuden, toimeksiantajan kanssa toteutetun yhteistyön ja itse tuotoksen tarkastelu sisältyvät pohdintaan. (Rinkinen ym. 2020.)

Salonen (2013, 14-15) toteaa, että kehittämistoiminta, kuten opinnäytetyö, voidaan toteuttaa käyttäen esimerkiksi lineaarista mallia, spiraalimallia, tasomallia tai spagettimaista prosessia. Lineaarinen malli etenee kaavamaisesti perättäisinä vaiheina. Mallissa on neljä työskentelyvaihetta, jotka ovat tavoitteen määrittely, suunnittelu, toteutus sekä päättäminen ja arviointi. Lineaarista mallia on kritisoitu turhan yksinkertaiseksi, koska siinä ei ole otettu huomioon tai ennakoitu opinnäytetyön mahdollisia häiriötekijöitä.

Kuvio 2. Lineaarinen malli opinnäytetyöprosessissa (mukailtu Salonen 2013, 15)

Lineaarinen malli koetaan sopivaksi tähän opinnäytetyöprosessiin. Aikataulu oli tiivis ja opinnäytetyötä työstettiin suunnitelmallisesti vaihe kerrallaan. Aihe valittiin loppukeväällä 2020 ja tavoitteeksi määriteltiin menetelmäkansio. Prosessin suunnitelma laadittiin kesällä ja toteutusvaihe käynnistettiin alkusyksyllä. Opinnäytetyöprosessi saatiin päätökseen loppusyksyllä, jolloin se myös arvioitiin.

Kotimaisten kielten keskuksen laatimia ohjeita ohjeiden tekijöille käytettiin kriteereinä opinnäytetyön tuotoksen, menetelmäkansion, laatimisessa. Lukijalle ohjeen sisäistäminen on selkeintä silloin, kun se on kirjoitettu käskymuodossa. Ohjeessa käy yleensä myös ilmi, miksi käskymuotoista asiaa tulee noudattaa. Tällöin ohjeessa käytetty käskymuoto ei vaikuta määräilevältä tai tyylyltä, koska se on avattu tarkemmin lukijalle. Ohjeita laatiessa on tärkeää huomioida, että eri asiat ja vaiheet esitetään loogisessa järjestyksessä. Tekstistä tulee ilmetä mitä tehdään ensin, mitä sen jälkeen ja mitä lopuksi. Lisäksi tekstin tulee kertoa mikä on vapaaehtoista toimintaa tai mitä on pakko tehdä. Useat ohjeet toimivat aikajärjestyksessä, mutta ne voidaan jakaa käsiteltäväksi myös aihepiiri kerrallaan. Ohjeiden tukemiseen voi käyttää kuvia selkeyttämään niitä. Ohjeessa esiintyvä erikoissanasto tulee avata lukijalle ja selittää termit ja lyhenteet, joita käytetään. (Kotimaisten kielten keskus.)

Opinnäytetyön tutkimuksellisessa osuudessa hyödynnettiin haastattelua. Puolistrukturoitu haastattelu kohdistuu haastattelijan etukäteen laatimiin aiheisiin. (Kajaanin ammattikorkeakoulu). Se sopii käytettäväksi silloin, kun halutaan vastauksia juuri tiettyyn aihepiiriin liittyen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka). Puolistrukturoidussa haastattelussa haastatteliija esittää sellaisia kysymyksiä, joihin ei ole laadittu valmiita vastausvaihtoehtoja

(Taideteollinen korkeakoulu). Haastattelun tallentamiseen voi käyttää esimerkiksi videointia, äänitystä tai tarkkoja muistiinpanoja (Koppa 2015).

Ennen haastattelun toteuttamista tiedonantajille täytyy totuudenmukaisesti informoida opinnäytetyön tarkoituksesta ja siitä, miten kerättyä aineistoa hyödynnetään (Ruusuvuori & Tiitula 2005, 17). Informoinnin yhteydessä haastateltavilta kannattaa pyytää kirjallinen suostumus haastatteluun (LAB 2020, 8).

6.2 Vuokkojarjun päiväkodin kasvattajien haastattelut

Haastattelut toteutettiin torstaina 1.10 Vuokkojarjun päiväkodin Cafe Anemone- kokouksissa. Haastatteluun suostui yhteensä 5 kasvattajaa. Vuokkojarjun päiväkodin kasvattajat olivat kuitenkin miettineet haastattelukysymyksiä etukäteen työryhmittäin. He pyrkivät siihen, että jokaisesta ryhmästä osallistuu yksi kasvattaja, joka kertoo koko ryhmän näkemyksen. Haastattelut nauhoitettiin saatekirjeen (liite 2) informaation mukaisesti ja suostumukset nauhoittamiseen sekä koko haastatteluun allekirjoitettiin. Nauhoitettua aineistoa tallennettiin noin 50 minuutin verran. Nauhoituksen lisäksi myös muistiinpanojen kirjaamista hyödynnettiin. Haastatteluilla pyrittiin kartoittamaan kasvattajien tietämystä luontevahvuuksista ja sitä kautta saamaan tietoa, minkälainen menetelmäkansio on mahdollisimman hyödyllinen Vuokkojarjun päiväkodille. Haastattelurungon (liite 1) kysymykset 1-3 kohdistuvat perustietoon luontevahvuuksista, kun taas kysymykset 4-7 koskevat menetelmiä ja kansiota. Haastateltavat kasvattajat odottivat innolla kansion syntymistä ja sitä, että tieto luontevahvuuksista ja menetelmät tulevat helposti saataville.

Luontevahvuuden merkitystä kysyttäessä ilmeni, että sanana luontevahvuus on kasvattajille tuttu, mutta sitä saattaa olla vaikea määritellä. Osa haastateltavista osasi kuitenkin kertoa hyvinkin osuvasti, mitä luontevahvuus heille tarkoittaa. Pyydettyä haastatteluun osallistuneita kasvattajia nimeämään tietämiään luontevahvuuksia, he mainitsivat paljon erilaisia päiväkotiympäristöön osuvia vahvuuksia. Näitä nimettyjä luontevahvuuksia olivat esimerkiksi ystävällisyys, uteliaisuus ja sosiaalisuus. Haastattelussa kysyttiin myös, miten luontevahvuuksien tunnistaminen päiväkodin arjessa koetaan. Haastateltavien kasvattajien mielestä vahvuuksien tunnistaminen on helpompaa silloin, kun aikaa on enemmän tai lapsia vähemmän, koska tällöin pystyy keskittymään enemmän lasten havainnoimiseen.

Haastatteluissa selvitettiin, mitä menetelmiä Vuokkojarjun päiväkodissa on jo käytössä liittyen luontevahvuuksiin. Kasvattajat korostivat yleisesti positiivista pedagogiikkaa, keuhmista ja kannustamista, hyvään keskittymistä ja lisäksi peukuttamista. Vahvuusvaris ja Piki ovat jo käytössä Vuokkojarjussa, mutta myös Vahvuusvarikseen liittyviä ideoita kaivataan

enemmän. Kysyttäessä minkälaista tietoa ja menetelmiä kansioon halutaan, kasvattajat toivoivat perustietoa luontevahvuuksista ja lähinnä pienryhmissä toteutettavia menetelmiä. Lopuksi tiedusteltiin tulevan kansion rakenteesta. Suurin osa haastatteluun osallistuneista olivat sitä mieltä, että kansio muodostuu teoriaosuudesta ja menetelmistä, jotka ovat lajiteltu osa-alueittain tekemisen mukaan esimerkiksi otsikoilla askartelu ja leikki.

6.3 ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansio

Haastatteluiden pohjalta rakennettiin ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansio (liite 4), jonka tarkoituksena on auttaa kasvattajia lasten luontevahvuuksien hyödyntämisessä. Kansio on tehty toiveiden mukaisesti teoriaosuudesta ja osa-alueittain jaetuista menetelmistä. Sisällysluettelosta näkee, mitä ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansio sisältää. Kansion alussa on teksti ”Kasvattajalle”, jossa kerrotaan kansion syntymisestä ja toivotaan mielekkäitä hetkiä kasvattajille kansion parissa.

Kuva 1. Menetelmäkansion kansikuva

”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansion kantavaksi väriksi valittiin violetti. Violetti on Petersonin ja Cullenin (2000), Juten (1993) sekä Chapmanin (2010) mukaan pehmeä, luova ja jopa hieman henkinen (Laine 2011, 17). Lisäksi se on mielestämme selkeä ja antaa kansiossa yhteneväisen vaikutelman. Halusimme, että jo heti kansikuvasta saa käsityksen, mitä luonteenvahvuudet yksinkertaisuudessaan ovat, minkä takia kannessa on mainittu muutamia vahvuuksia.

Kuva 2. Kansion kädentaidot-menetelmäsivu

Kansioon kerätyt menetelmät on jaoteltu osa-alueittain. Niitä on koottu eri lähteistä ja muokattu päiväkotimaailmaan sopiviksi. Jokaisessa osa-alueessa on noin 5 menetelmää. Tällöin kasvattajalla on mahdollisuus löytää sekä itselle että ryhmälleen sopivaa toimintaa. Osa-alueita valikoitui mukaan viisi: pienryhmätoiminta, kädentaidot, vahvuuskortit sekä projektit. Lisäksi mukana on kirjavinkit, johon on koottu muutamia kirjoja aiheeseen liittyen.

7 Arviointi

7.1 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa konkreettinen menetelmäkansio Vuokkoharjun päiväkodille 3–5 -vuotiaiden lasten vahvuuksien tunnistamiseen ja vahvistamiseen. Vuokkoharjun päiväkodin kasvattajien osallistaminen kansion suunnitteluun oli myös osa tavoitetta. Opinnäytetyön aiheen tuli liittyä varhaiskasvatukseen ja aluksi pohdimme tunnetaitoihin liittyvää opinnäytetyötä. Niitä oli kuitenkin jo runsaasti, joten päädyimme lasten luontevahvuuksiin. Sekä tunnetaidot että luontevahvuudet ovat oleellinen osa positiivista pedagogiikkaa, joka on meille opinnäytetyön tekijöille tärkeä osa ammatillisuutta. Positiivinen pedagogiikka painottuu varhaiskasvatuksessa yhä enemmän ja se on iso osa myös Vuokkoharjun päiväkodin toimintaa (Kärkölan kunnan Varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 5).

LAB-ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden osaamistavoitteina on mainittu muun muassa teoretiedon soveltaminen työelämään, yhteistyökumppaneiden kanssa toimiminen, oman toiminnan kehittäminen ja kriittinen arviointi sekä opinnäytetyön raportointi. Opinnäytetyön ohjeiden mukaan opinnäytetyön tekemisessä korostuvat työelämä- ja kommunikointitaidot, kuten viestintätaito, vuorovaikutustaito, kuuntelutaito ja medialukutaito. Koko prosessin aikana painottuvat esimerkiksi oppimistaidot, organisointi ja ajankäytön hallinta. Kaikkien opinnäytetöiden yleisenä tavoitteena on vahvistaa tekijän itsenäistä tietojen ja taitojen hankintaa sekä niiden soveltamista ongelmanratkaisussa ja uusien mahdollisuuksien tunnistamisessa. Perustellut valinnat ja luotettavan tiedon tuottaminen ovat taitoja, jotka opiskelija osaa viimeistään opinnäytetyön tehtyään. Opinnäytetyön tulisi kehittää myös tekijän ammatillista kasvua ja asiantuntijuutta, minkä vuoksi aiheet liittyvät opiskelijan oman alan kehittämiskohteisiin. (LAB 2020, 2–3.) Heikkisen, Tynjälän ja Jokisen (2012) mukaan asiantuntijuus rakentuu teoreettisesta ja käsitteellisestä tiedosta, käytännön tiedosta, itsesääätelytiedosta sekä sosiokulttuurisesta tiedosta. Asiantuntijuudessa keskeistä on oman toiminnan ohjaaminen ja reflektointi. Ammatillinen kasvu on puolestaan yksilön psyykkis-emotionaalista kasvua kohti entistä kattavampaa ammattilaisuutta. (Raatikainen ym. 2019, 33-34.)

Opinnäytetyölle asetetut tavoitteet saavutettiin hyvin, koska Vuokkoharjun päiväkodin kasvattajia osallistettiin haastattelun avulla ja sen pohjalta tehtiin ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansio luontevahvuuksien tunnistamiseen ja vahvistamiseen. Haastattelut toteutettiin Vuokkoharjun päiväkodilla ja haastattelurunko (liite 1) toimitettiin etukäteen tutustuttavaksi. Haastatteluissa molemmat opinnäytetyön tekijät osallistuivat haastattelemiseen ja toinen heistä kirjasi myös vastauksien pääkohtia ylös. Haastatteluista saatiin tarvittava tieto menetelmäkansion tuottamiseen, vaikka haastateltavia olisi voinut olla enemmänkin.

Myös LAB-ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden tavoitteet saavutettiin kohtalaisen hyvin. Toimeksiantajan eli Vuokkoharjun päiväkodin kanssa on oltu yhteydessä koko prosessin ajan, suurimmaksi osaksi sähköpostin välityksellä. Opinnäytetyöraportissa esiintyvä teoria-tieto on meidän opinnäytetyön tekijöiden itse etsimää ja pääosin alle 10 vuotta vanhaa. Omaa toimintaa olemme arvioineet kriittisesti esimerkiksi opinnäytetyön ohjauksissa ja kehittäneet sitä koko prosessin ajan. Olisimme kuitenkin voineet tehdä haastatteluun osallistumisesta helpompaa ja houkuttelevampaa, sillä se vaikutti olevan kasvattajille hieman haasteellista. Esimerkiksi haastattelurungon (liite 1) ensimmäinen kysymys olisi voinut olla pehmeämpi ja olisimme voineet korostaa jo saatekirjeessä (liite 2), ettei kysymyksiin ole oikeita tai vääriä vastauksia.

Sosionomin (AMK) osaamista voidaan jäsentää kompetenssien avulla. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto on laatinut kompetenssikuvaukset yhteistyössä kouluttajien kanssa ja kompetensseja on päivitetty säännöllisesti työelämän vaatimusten muuttuessa. (Arene ry 2017, 10.) Kompetensseja on yhteensä 6: sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2016). Opinnäytetyön tekemisessä painottuu erityisesti tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen, mutta myös muut kompetenssit kehittyvät.

Sosionomikoulutuksessa opiskelija voi suuntautua esimerkiksi varhaiskasvatukseen, vammaistyöhön tai mielenterveys- ja päihdetyöhön. Varhaiskasvatuksessa työskenneltäessä keskeisiä osaamisalueita ja teemoja ovat muun muassa lapsilähtöinen työorientaatio, lapsen hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen ja oppimisen havainnointi ja tukeminen, varhaiskasvatuksen pedagogiikka sekä luovat ja taidelähtöiset toiminnot. Sosionomit toimivat varhaiskasvatuksessa lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen sekä lasten perheiden hyvinvoinnin tukena. (Arene ry 2017, 7-8;14.) Varhaiskasvatukseen suuntautuville sosionomeille on vielä erikseen sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit, jotka täydentävät yleisiä kompetensseja (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit).

Valmis opinnäytetyö arvioidaan opinnäytetyön ohjaajan, toisen ohjaajan ja kielenohjaajan toimesta. Arvioinnin kohteina ovat esimerkiksi aiheen valinta ja tavoitteet, toteutus ja menetelmät, tietoperusta ja lähteet, tulokset ja niiden esittäminen, opinnäytetyöprosessi sekä raportti ja sen kieliasu. (LAB 2020, 12.)

7.2 ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansion arviointi

Opinnäytetyön tuotoksena luotiin ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansio, joka on tarkoitettu 3-5 -vuotiaiden lasten luontevahvuuksien tunnistamiseen ja vahvistamiseen. Kansio tuotettiin Vuokkoharjun päiväkodin kasvattajien toiveiden pohjalta.

”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansiosta sisältää monenlaisia menetelmiä luontevahvuuksien tunnistamiseen ja vahvistamiseen. Kansio on suunnattu 3-5 -vuotiaiden lasten kanssa työskentelyyn, mutta kasvattajan tulee itse miettiä lapsikohtaisesti soveltuuko menetelmä juuri kyseiselle lapselle. Ikähaarukan määrittelemisen kansioon oli haastavaa, sillä jokainen lapsi kasvaa ja kehittyy omaan tahtiinsa. Päiväkodeissa ryhmien ikäjakaumat ovat usein 0-3 -vuotiaat ja 3-5 -vuotiaat sekä joissakin päiväkodeissa vielä 5-6 -vuotiaat esioppi- laat. Ryhmien ikäjakauma oli yksi peruste ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansion ikähaarukan valitsemiseen.

Kansio on mielestämme selkeä ja helppolukuinen. Käytetty fontti on yksinkertainen, mutta silti esteettinen. Violetti kantava värinä tekee koko kansioista teoria- ja menetelmäosuukseen yhteneväisen. Kansiossa on käytetty violetin eri sävyjä, taustana vaaleampaa ja tekstissä tummempaa, jotta teksti erottuu varmasti. Aluksi ajattelimme lisätä ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansioon hahmoja kuvien muodossa, mutta huomasimme sen sekavoittavan sisältöä. Vaikka kansio sisältää muutaman kuvion, menetelmäosuudet saattavat olla tylsiä kuvituksen puuttuessa.

Kotimaisten kielten keskuksen mukaan kansiossa kannattaa käyttää käskymuotoa, ohjeiden loogista järjestystä ja kuvia. ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansiossa on käytetty pääosin käskymuotoa menetelmiä kuvatessa. Käskymuotoa ei kuitenkaan ole hyödynnetty kaikissa kohdissa, jotta ohjeita on miellyttävämpi lukea. Kansio on jaoteltu osa-alueittain ja jokaisen menetelmän ohjeet ovat kirjoitettu aikajärjestyksessä. ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansiossa ei ole käytetty kuvia ohjeiden tukena, koska menetelmät ovat selkeitä ilmankin. Kansion teoriaosuudessa on puolestaan hyödynnetty kuvioita tekstin tukena.

Opinnäytetyön ohjaajan ja vertaisarvioijien lisäksi pyydämme menetelmäkansiosta palautetta Vuokkoharjun päiväkodin kasvattajilta. Palautetta pyydetään kasvattajilta vasta vuoden 2021 puolella, jotta ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansio on ehditty ottaa käyttöön.

8 Pohdinta

8.1 Luotettavuus ja eettisyys

Koko opinnäytetyöprosessissa täytyi ottaa huomioon myös eettisyys ja luotettavuus, jotka varmistettiin noudattamalla Arene ry:n julkaisemaa ohjetta ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisistä suosituksista. Lainsäädäntö sekä tiedeyhteisön tutkimuseettiset periaatteet, linjaukset ja suositukset toimivat ohjeen perustana. Arene ry:n suositusten tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja ennaltaehkäistä tieteellistä epärehellisyttä. Suositukset sisältävätkin tutkimuseettisen ohjeen hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä eli Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) HTK-ohjeen. Lisäksi suositusten tavoitteena on ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosessin yhtenäistäminen ja opinnäytetöiden laadun parantaminen. (Arene ry 2019, 3–4.) HTK-ohjeen lähtökohtien mukaisesti rehellisyyttä, huolellisuutta, tarkkuutta ja avoimuutta noudatetaan kaikissa opinnäytetyöprosessin vaiheissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Lisäksi opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä tukee LAB-ammattikorkeakoulun kaikkien alojen yhteiset opinnäytetyöohjeet, jotka perustuvat valtakunnallisiin laatusuosituksiin ja hyviin käytäntöihin (LAB 2020, 1).

Hyvän tutkimustavan mukaista on pyytää organisaatiolta tutkimuslupa, jos opinnäytetyöprosessin aikana tutkitaan organisaatiota, sen toimintaa tai edustajia. Opinnäytetyöhön osallistumisesta tutkittavat tai tiedonantajat päättävät kuitenkin itse ja näin ollen antavat suostumuksensa henkilökohtaisesti. (Arene ry 2019, 21.) Opinnäytetyön tekijöistä, tarkoituksesta ja kerättävän aineistoin käsittelytavoista tulee informoida opinnäytetyöhön osallistuvia (LAB 2020, 8). Tutkimuslupa (liite 3) opinnäytetyöhön hankittiin Kärkölen kunnan sivistysjohtajalta. Saatekirje ja suostumus opinnäytetyön haastatteluun (liite 2) pyydettiin lukemaan ja allekirjoittamaan ennen haastattelun aloittamista. HTK-ohjeen mukaan opinnäytetyöhön osallistuvien kesken on tarpeellista sopia prosessiin liittyvät asiat kaikkien hyväksymällä tavalla (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Tutkimusluvan ja suostumusten lisäksi toimeksiantosopimus kirjoitettiin Kärkölen kunnan varhaiskasvatuksen johtajan ja opinnäytetyön ohjaajan kanssa.

Arene ry:n (2019, 7) suositusten mukaan opinnäytetyöt tarkistetaan plagiaatintunnistusjärjestelmässä ennen niiden arviointia. HTK-ohjeessa vaaditaan, että opinnäytetyön tekijöiden tulee ottaa muiden työt ja saavutukset huomioon viittaamalla heidän julkaisuihinsa asianmukaisella tavalla (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). LAB-ammattikorkeakoululla on käytössä Turnitin-ohjelma, joka on tarkoitettu tekstin alkuperäisyyden tarkastamiseen. Se antaa analysointiraportin, josta tulee esille mahdollinen plagiointi. Opinnäytetyö jää

Turnitin tietokantaan vertailuaineistoksi, jotta se on suojassa muiden plagioinnilta. Hyväksytty opinnäytetyö on suojattu myös tekijänoikeuslailla. (LAB 2020, 9–10.)

LAB-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeiden mukaisesti noudatetaan myös avoimen tieteen ja tutkimuksen (ATT) tavoitteita ja periaatteita, koska niiden avulla opinnäytetyön laatu ja luotettavuus paranee avoimuuden kautta. Avoimuus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että hyväksytty opinnäytetyö julkaistaan verkkokirjasto Theseuksessa. Tällöin opinnäytetyössä tuotettu tieto ja tuotos jaetaan laajasti kaikille ja työ on avoimesti arvioitavissa. (LAB 2020, 7–10.)

Tutkimusluvan (liite 3), saatekirjeen ja suostumusten (liite 2) sekä toimeksiantosopimuksen lisäksi luotettavuus ja eettisyys on otettu opinnäytetyössä huomioon viittaamalla lähteisiin asianmukaisesti ja hyödyntämällä mahdollisimman tuoretta tutkimustietoa. Lähteet ovat pääosin alle 10 vuotta vanhoja ja myös käytetyt internet-sivustot ovat luotettavia. Lisäksi työ palautetaan Turnitin-ohjelmaan, josta sekä opinnäytetyön tekijät että ohjaaja saa vastuusprosentin vertailtavaan lähdeaineistoon. Opinnäytetyössä on noudatettu myös avoimuutta esimerkiksi kertomalla koko prosessista jättämättä mitään oleellista pois. Lisäksi opinnäytetyö julkaistaan arvioinnin jälkeen Theseus-verkkokirjastossa.

8.2 Hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen

Positiivinen pedagogiikka ja sitä kautta myös luonteenvahvuudet ovat iso osa Vuokkoharjun päiväkodin toimintaa (Kärkölän kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 5). Myös haastatteluissa tuli ilmi luonteenvahvuuksiin keskittyvän menetelmäkansion tarpeellisuus Vuokkoharjun päiväkodille. Haastatellut kasvattajat kaipasivat helposti saatavilla olevaa tietoa luonteenvahvuuksista ja menetelmiä niiden hyödyntämiseen. Opinnäytetyömme tuotoksen eli ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansion avulla kaikilla Vuokkoharjun päiväkodin kasvattajilla on tarpeellinen tieto luonteenvahvuuksista. Kansion menetelmät tukevat muun muassa kasvattajien toteuttamaa vahvuuksien havainnointia, mikä osaltaan auttaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa. Lakisääteisessä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee olla kirjattuna lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta merkittävät vahvuudet (Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet 2018, 11).

”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansiota voi päivittää esimerkiksi lisäämällä siihen uusia menetelmiä tai vinkkejä harjoitteiden toteuttamiseen. Kansiossa on myös projekteja, joista voi niiden valmistuessa laittaa kuvia malliksi muille kansion käyttäjille. ”Vahvuuksista voimaa” -kansio sisältää tällä hetkellä ainoastaan perustietoa luonteenvahvuuksista, joten sinne voi lisätä erilliset kuvaukset varhaiskasvatuksen kannalta tärkeimmistä vahvuuksista

eli avata mitä esimerkiksi ystävällisyys tarkoittaa luontevahvuutena. Jos ”Vahvuuksista voimaa” -menetelmäkansio koetaan toimivaksi Vuokkoharjun päiväkodissa, voi vastaavalaisia kansioita kehittää myös muista aihealueista. Kansion voi luoda esimerkiksi tunnetaitoihin tai liikuntaan liittyen.

Opinnäytetyön haastatteluissa keskityttiin Vuokkoharjun päiväkodin kasvattajien tietämykseen luontevahvuuksista, koska opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä kasvattajien tietoa luontevahvuuksista sekä edistää niiden tunnistamista ja vahvistamista Vuokkoharjun päiväkodissa. Luontevahvuuksien tunnistaminen ja vahvistaminen kuuluvat kuitenkin myös lasten huoltajien ja lähipiirin vastuulle (Sajama ym. 2020, 71). Huoltajille ja lasten lähipiirille voi pitää esimerkiksi vanhempainillan yhteydessä luennon luontevahvuuksista ja niiden merkityksestä lasten kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Koko päiväkodin yhteinen toimintapäivä luontevahvuuksien parissa on myös yksi tapa lisätä luontevahvuuksien tunnistamista ja vahvistamista. Mielekäs toimintapäivä voi luontevahvuuksien lisäksi kehittää myös esimerkiksi päiväkodin yhteisöllisyyttä. Toimintapäivä voi tukea lapsien ymmärrystä siitä, että jokainen ihminen on ainutlaatuinen kaikkine ominaisuuksineen ja luontevahvuuksineen.

Lähteet

Arene ry. 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulu-
tus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Viitattu 29.10.2020. Saatavissa

[http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_ra-
portti_fin.pdf? t=1526901428](http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_ra-
portti_fin.pdf? t=1526901428)

Arene ry. 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu
20.10.2020. Saatavissa [http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTI-
KORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUO-
SITUKSET%202020.pdf? t=1578480382](http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTI-
KORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUO-
SITUKSET%202020.pdf? t=1578480382)

Avola, P. & Pentikäinen, V. 2019. Kukoistava kasvatus. Positiivisen pedagogiikan ja laaja-
alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja. BEEhappy Publishing.

Heikka, J., Hujala, E., Turja, L., & Fonsén, E. (2017). Havainnointi ja arviointi varhaispeda-
gogiikassa. Teoksessa. Hujala, & L. Turja (toim.), Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-
kustannus.

Kajaanin ammattikorkeakoulu. Haastattelu. Viitattu 2.7.2020. Saatavissa
[https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Ai-
neiston-keruumenetelmat/Haastattelu](https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Ai-
neiston-keruumenetelmat/Haastattelu)

Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2016. Kasvu kiikarissa. Juva: PS-kustannus

Koppa. 2015. Jyväskylän yliopisto. Laadullinen tutkimus. Viitattu 2.7.2020. Saatavissa
[https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrate-
giat/laadullinen-tutkimus](https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrate-
giat/laadullinen-tutkimus)

Kotimaisten kielten keskus. Ohjeita ohjeiden tekijöille. Viitattu 7.11.2020. Saatavissa
https://www.kotus.fi/ohjeet/virkakieliohjeita/ohjeita_ohjeiden_tekijoille

Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. 2014. Positiivisen pe-
dagogiikan jäljillä. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara (toim.), Positiivisen psykologian
voima. Juva: PS-kustannus.

Kärkölä. Info. Tietoa Kärkölästä. Viitattu 13.10.2020. Saatavissa [https://www.kar-
kola.fi/info/tietoa-karkolasta/](https://www.kar-
kola.fi/info/tietoa-karkolasta/)

Kärkölään kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. 2019. Kärkölään kunta. Viitattu 20.10.2020.
Saatavissa: [https://www.karkola.fi/wp-content/uploads/karkola-cms5-files/sivistys-
toimi/pk/paikallinen_varhaiskasvatussuunnitelma_2019.pdf](https://www.karkola.fi/wp-content/uploads/karkola-cms5-files/sivistys-
toimi/pk/paikallinen_varhaiskasvatussuunnitelma_2019.pdf)

- LAB. 2020. Opinnäytetyön ohje. LAB University of Applied Sciences. Viitattu 20.10.2020. Saatavissa ammattikorkeakoulun sisäisin tunnuksin [https://lut.sharepoint.com/sites/lamk/intranet/Dokumentit Ohje/Opinnäytetyön %28AMK%29 ohje.pdf](https://lut.sharepoint.com/sites/lamk/intranet/Dokumentit%20Ohje/Opinnäytetyön%20AMK%29%20ohje.pdf)
- Laine, L. 2011. Värien viestit. Värien tehokas käyttö informaation välityksessä. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.11.2020. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/29872/Laine_Lauramaria.pdf
- Leskisenoja, E. 2017. Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. Juva: PS-kustannus.
- Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Toteuta käytännössä. Keuruu: PS-kustannus.
- Leskisenoja, E. & Sandberg, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi. Keuruu: PS-kustannus.
- Myry, L. 2018. Lasten vahvuuksien tunnistaminen varhaiskasvatuksessa. Pro gradu. Helsingin Yliopisto. Viitattu 07.10.2020. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/233710>
- Park, N. & Peterson, C. 2009. Character Strengths: Research and Practice. Journal of College and Character. Viitattu 30.10.2020. Saatavissa <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2202/1940-1639.1042#aHR0cHM6Ly93d3cudG-FuZGZvbmxpbmUuY29tL2RvaS9wZGYvMTAuMjIwMTA0Mj9uZ-WVvQWNjZXNzPXRydWVAQEAW>
- Peda.net.a. Varhaiskasvatuspalvelut. Viitattu 16.10.2020. Saatavissa <https://peda.net/karkola/varhaiskasvatus/v2>
- Peda.net.b. Ryhmät. Viitattu 16.10.2020. Saatavissa <https://peda.net/karkola/varhaiskasvatus/v2/vp/ryhm%C3%A4t>
- Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä. 2020. Yhtymä. Viitattu 13.10.2020. Saatavissa <https://www.phhyky.fi/fi/yhtyma/>
- Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T. & Vepsä, P. 2019. Ammattina sosionomi. 3.uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Rinkinen, T., Lappalainen S., Lahtinen, P., Hatakka H. & Viitala E. 2020. Toiminnallisen opinnäytetyön osa-alueet. LAB University of Applied Sciences. Viitattu 24.06.2020. Saatavissa ammattikorkeakoulun sisäisin tunnuksin [https://reppu.lamk.fi/plu-ginfile.php/1349370/mod_resource/content/1/Final Toiminnallisen%20opinnäytetyön%20osa-alueet%20.pdf](https://reppu.lamk.fi/plu-ginfile.php/1349370/mod_resource/content/1/Final_Toiminnallisen%20opinnäytetyön%20osa-alueet%20.pdf)

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Viitattu 2.7.2020. Saatavissa https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html

Sajama, S., Kuusela, A-M., Livingston, H., Pöyhönen, J., Hytti, M. & Teittinen, M. 2020. Suuri kirja vahvuuksista. Karkkila: Kustannus-Mäkelä Oy

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Viitattu 19.10.2020. Saatavissa <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. 2016. Viitattu 29.10.2020. Saatavissa https://www.tamk.fi/documents/10181/809882/SOAMK+KOMPETENS-SIT_2016.pdf/a42b7145-638f-4779-84da-e38671ab405a

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit. Viitattu 29.10.2020. Saatavissa https://reppu.lamk.fi/pluginfile.php/660871/mod_book/chapter/4567/varhaiskasvatuksen_kompetenssit.pdf

Taideteollinen korkeakoulu. Kyselevät tutkimustavat. Viitattu 2.7.2020. Saatavissa http://www2.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/1364_empiir.html#teemahaas

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 22.10.2020. Saatavissa https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Uusitalo-Malmivaara, L. 2014. Hyveet ja luonteenvahvuudet. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara (toim.), Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luonteenvahvuutensa. Juva: PS-kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2017. Huomaa hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas. Juva: PS-kustannus.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1§, 2§, 23§. Viitattu 02.09.2020. Saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Opetushallitus. Helsinki: Grano Oy. Viitattu 09.06.2020. Saatavissa https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Liite 1. Haastattelurunko Vuokkoharjun päiväkodin kasvattajille

1. Mitä sana luontevahvuus merkitsee sinulle?
2. Mitä vahvuuksia osaat nimetä?
3. Miten koet vahvuuksien tunnistamisen päiväkodin arjessa?
4. Mitä menetelmiä Vuokkoharjun päiväkodissa on käytössä liittyen vahvuuksiin?
5. Minkälaista tietoa haluaisit vahvuuksista?
6. Minkä tyyliä menetelmiä haluaisit tekemäämme kansioon?
7. Millainen rakenne kansiossa olisi mieluisin?

Liite 2. Saatekirje ja suostumus opinnäytetyön haastatteluun

Saatekirje

Olemme sosionomiopiskelijoita LAB-ammattikorkeakoulusta, joka aloitti toimintansa vuoden 2020 alusta, kun Lahden ja Saimaan ammattikorkeakoulut yhdistyivät. Teemme opinnäytetyötä liittyen lasten vahvuuksiin. Tavoitteena on luoda menetelmäkansio VuokkoHarjun päiväkodille 3-5 -vuotiaiden lasten vahvuuksien tunnistamiseen ja vahvistamiseen. Vastaamalla kysymyksiimme autat meitä luomaan paremman menetelmäkansion juuri VuokkoHarjun päiväkodille. Mikäli sinulla herää kysyttävää liittyen opinnäytetyöhömmme, voit ottaa yhteyttä missä vaiheessa tahansa.

Ystävällisin terveisin

Erika Teppola (erika.teppola@student.lab.fi)

Neea Hakulinen (neea.hakulinen@student.lab.fi)

Suostumus opinnäytetyön haastatteluun

Osallistun LAB-ammattikorkeakoululle tehtävän opinnäytetyön haastatteluun koskien lasten vahvuuksia. Haastattelu toteutetaan nimettömänä VuokkoHarjun päiväkodin tiloissa ja se nauhoitetaan. Tekijät käsittelevät tietoja luottamuksellisesti ja ne tuhotaan asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. Minulla on oikeus keskeyttää osallistumiseni missä vaiheessa tahansa.

Allekirjoituksellani vahvistan suostumuksen opinnäytetyön haastatteluun ja sen nauhoittamiseen.

_____ Paikka ja aika

_____ Allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 3. Tutkimuslupa

Kärkölän kunta
sivistysjohtaja

Päätöspöytäkirja
2.9.2020 § 63

Dnro 494/2020

Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten

LAB-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Neea Hakulinen ja Erika Teppola ovat anoneet Kärkölän kunnan sivistysjohtajalta tutkimuslupaa opinnäytetyönsä toteuttamiseksi Kärkölän kunnan Vuokkoharjun päiväkodissa. Tutkimuksen aiheena on "3-5-vuotiaiden lasten vahvuksien tunnistaminen ja vahvistaminen." Varhaiskasvatuksen johtaja Kaija Linden puoltaa opinnäytetyön toteuttamista opiskelijoiden esittämän suunnitelman mukaisesti.

Päätös Myönnetään Neea Hakuliselle ja Erika Teppolalle tutkimusluvan toteuttaa opinnäytetyönsä esittämänsä opinnäytetyösuunnitelman mukaisesti Kärkölän Vuokkoharjun päiväkodissa syksyn 2020 aikana.

Petri Käkönen
sivistysjohtaja

Tiedoksi Tutkimusluvan hakijat, varhaiskasvatuksen johtaja Kaija Linden, Vuokkoharjun päiväkodin johtaja Sari Kaurama, pormestari Markku Koskinen, kansliapäällikkö Jouni Nieminen ja sivistys- ja hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja Eero Lepola

VAHVUUKSISTA VOIMAA

MENETELMIÄ 3-5 -VUOTIAIDEN LASTEN LUONTEENVAHVUUKSIEN
TUNNISTAMISEEN JA VAHVISTAMISEEN

SISÄLLYSLUETTELO

KASVATAJALLE	1
LUONTEENVAHVUDET	2
VIA-TEORIA PÄHKINÄNKUORESSA	3
VIA-TEORIAN HYVEET JA VAHVUUDET	4
MUUT VAHVUUDET	4
MENETELMIÄ JA TOIMINTAA	5
PIENRYHMÄTOIMINTA	6
KÄDENTAITOJAT	8
VAHVUUSKORTIT	9
PROJEKTIT	11
KIRJAVINKIT	12
LÄHTEET	14

KASVATTAJALLE

Tämä menetelmäkansio on luotu Vuokkoharjun päiväkodille syksyllä 2020 osana opinnäytetyötämme. Kiitämme Vuokkoharjun päiväkotia ja erityisesti haastatteluun osallistuneita.

Kansion tarkoituksena on auttaa kasvattajia lisäämään lasten luontevahvuuksien hyödyntämistä päiväkodin arjessa. Kansio on rakennettu toiveiden mukaisesti teoriaosuudesta sekä erilaisista menetelmistä. Menetelmät on jaettu kansioon osa-alueittain, jotta kasvattajan on helpompi löytää etsimänsä. Kansion tekemiseen käytetyt lähteet on merkattu loppuun.

Toivotamme kasvattajalle mielekkäitä hetkiä luontevahvuuksien tunnistamisen ja vahvistamisen parissa!

Sosionomiopiskelijat Neea Hakulinen & Erika Teppola

LUONTEENVAHVUUDET

Luonteenvahvuksien tunnistaminen ja käyttäminen ovat positiivisen pedagogiikan ydinasioita. Varhaiskasvatuksella on velvollisuus ja mahdollisuus kehittää lasten luonnetta ja luonteenvahvuuksia. Kasvattajien täytyy auttaa jokaista lasta tunnistamaan ja käyttämään omia vahvuuksiaan. Vahvuuksien tuntemisesta on apua kasvattajalle myös hankalissa tilanteissa, sillä haastavaankin käyttäytymiseen voi suhtautua niin, että käytöksessä ilmenee jonkin vahvuuden liiallinen käyttäminen.

Luonteenvahvuudet ovat opittavissa olevia ja perusteltuja hyvän luonteen ominaisuuksia, mutta ne eivät ole sama asia kaikkien myönteisten voimavarojen kanssa. Vahvuuksia pystyy kasvattamaan ja ne ovat arvostettuja itsessään eikä esimerkiksi aineellisen hyödyn takia. Vahvuudet auttavat oppimista, ratkaisukeskeisyyttä ja akateemisia taitoja. Vahvuuksille on tarve myös ongelmanratkaisutilanteissa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Kun lapsi tunnistaa omia vahvuuksiaan, hänen luottamuksensa omiin kykyihin kasvaa, mikä taas auttaa toimimaan luovasti ongelmanratkaisutilanteissa.

VIA-TEORIA PÄHKINÄNKUORESSA

Values in Action (VIA) -teoria sai alkunsa ajatuksesta luoda myönteinen mielenterveyttä tukeva filosofia vallitsevan sairauskeskeisyyden vastapainoksi. Teorian kehittivät Seligman ja Peterson työtovereineen 2000-luvun alkupuolella. Keskiössä ovat hyveet ja luontevahvuudet sekä hyvän luonteen määrittely. Peterson & Seligman hyödynsivät luontevahvuuksien määrittelyssä kymmentä eri kriteeriä, joista tärkeimpiä ovat niiden lähtökohtaisesti myönteinen ja opetettavissa oleva käyttö sekä se, etteivät vahvuudet kulu tai sorra muita.

VIA-teoriassa on 24 luontevahvuutta, jotka ovat jaoteltu kuuden hyveen alle. Hyveet ovat oikeudenmukaisuus, kohtuullisuus, henkisyys, viisaus, rohkeus ja inhimillisyys. Seuraavalla sivulla on kaavio kaikista VIA-teorian hyveistä ja luontevahvuuksista.

VIA-teoria on kehitetty Amerikassa ja siitä puuttuikin suomalaiseen kulttuuriin nähden monia tärkeitä vahvuuksia, kuten esimerkiksi luotettavuus ja rauhallisuus. Varsinkin kasvatustyössä on tärkeää käsittää, ettei kaikki vahvuudet sisälly VIA-luokitukseen. 24 luontevahvuuden lisäksi on paljon muitakin vahvuuksia, joita ei valittu VIA-teoriaan. Esimerkkejä näistä muista vahvuuksista on seuraavalla sivulla. Lasten kanssa työskenneltäessä täytyy muuttaa luontevahvuuksien nimiä niin, että ne vastaavat lapsen maailmaa ja sanastoa.

VIA-TEORIAN HYVEET JA VAHVUUDET

Oikeudenmukaisuus

- Ryhmätyötaidot
- Reiluus
- Johtajuus

Kohtuullisuus

- Anteeksiantavuus
- Vaatimattomuus
- Harkitsevaisuus
- Itsesäätely

Henkisyys

- Kauneuden arvostus
- Kiitollisuus
- Toiveikkuus
- Huumorintaju
- Hengellisyys

Viisaus

- Luovuus
- Uteliaisuus
- Arviointikyky
- Oppimisen ilo
- Näkökulmanottokyky

Rohkeus

- Rohkeus (urheus)
 - Sinnikkyys
 - Rehellisyys
 - Innostus

Inhimillisuus

- Rakkaus
 - Ystävällisyys
- Sosiaalinen älykyys

MUITA LUONTEENVAHVUUKSIA

- Positiivinen
- Sisukas
- Kohtelias
- Empaattinen
- Ahkera
- Rauhallinen
- Tunnollinen
- Aito
- Kiltti
- Kärsivällinen
- Aurinkoinen
- Lempeä
- Monipuolinen
- Joustava
- Järjestelmällinen

MENETELMIÄ JA TOIMINTAA

Vahvuuksiin tutustumisen ja niiden vahvistamisen avuksi on tarjolla paljon erilaisia menetelmiä ja toimintavinkkejä. Tässä kansiossa menetelmät on jaettu osa-alueittain.

Pienryhmätoiminta-osiosta löytyy menetelmiä toteutettavaksi yhdessä ryhmän kanssa.

Kädentaidot-osiioon on koottu menetelmiä, jotka sisältävät esimerkiksi askartelua ja piirtämistä.

Vahvuuskortit-osiosta löytyy menetelmiä hyödynnettäväksi vahvuuskorttien kanssa, jotka löytyvät Vuokkoharjun päiväkodilta. Menetelmistä osa on sellaisia, joita voi toteuttaa ryhmässä tai lapsen kanssa kahdestaan.

Projektit-osiossa on sellaisia menetelmiä, joiden toteuttamiseen menee aikaa useamman toimintatuokion verran. Useat menetelmistä liittyvät kädentaitoihin, joissakin voi hyödyntää toimintakortteja ja joitakin projekteja voi toteuttaa yhden lapsen kanssa kerrallaan, pienryhmässä tai koko ryhmän kesken.

Kirjavinkit sisältävät muutaman hyödyllisen kirjan kasvattajalle vahvuuksiin liittyen.

PIENRYHMÄTOIMINTA

VAHVUUSPIIRI

Istutaan piirissä ja kierrätetään pientä pehmolelua esim. nallea tai muuta esinettä lapselta toiselle. Ohjaaja sanoo, että anna nalle sellaiselle, joka on hyvä piirtämään. Tämä lapsi puolestaan antaa nallen sellaiselle, joka on esimerkiksi hyvä pelaamaan jalkapalloa. Ohjaaja varmistaa, että jokainen lapsi on saanut nallen ainakin kerran.

VAHVUUDET AMMATEISSA

Tutkikaa erilaisia ammatteja, kuten esimerkiksi huoltajien tai lähipiirin ammatteja, ja miettikää yhdessä mitä vahvuuksia ja taitoja niissä tarvitaan. Voitte myös haastatella ammatin harjoittajia mahdollisuuksien mukaan tai etsiä internetistä tietovideoita katsottaviksi.

TUNTEET ILMEIDEN TAKANA

Tutustukaa ilmeisiin ja tunteisiin niiden takana. Katsokaa netistä videoita erilaisista tunnetiloista ja ilmeistä ilman ääntä ja pohtikaa yhdessä, mikä tunnetila ilmeiden ja eleiden takana voisi olla. Huomiota voi kiinnittää myös siihen, miten tunnetila vaikuttaa koko kehonkieleen.

VAHVUUSJUMPPA

Ohjaaja esittää väittämän ja siihen kuuluvan tehtävän:

”Jos olet tänään ollut ystävällinen toisille, mene kyykkyy ja hyppää ylös”

”Jos olet tänään ollut luova ja piirtänyt tai askarrellut, kävele rapukävelyllä
päätyseinän luo”

”Jos olet tällä viikolla ollut rohkea, ja uskaltanut kokeilla jotakin uutta asiaa, hypi
tasajalkaa paikallasi”

VAHVUUKSISTA TARINA

Keksikää pienryhmässä tarina, jossa käytetään mahdollisimman paljon vahvuussanoja. Apuna tarinan luomisessa voi käyttää esimerkiksi vahvuuskortteja sekä nukketeatterivälineitä tai kuvia erilaisista paikoista, hahmoista ja tilanteista.

Jokainen lapsi saa vuorollaan osallistua tarinan luomiseen ja ohjaaja kirjoittaa tarinan ylös. Valmiit tarinat voitte esittää muille lapsille esimerkiksi ruokapiirillä.

NAURUA ILMASSA

Ottakaa jokaiselle muki, jossa on naurua. Ottakaa pieni siemaus ja kuulostelkaa miltä se tuntuu. Ottakaa sitten isompia hörppyjä ja lopulta koko mukillinen. Naurakaa yhdessä isoon ääneen. Vaikka naurun tekeminen voi aluksi tuntua pakotetulta, voitte huomata, että se tekee hyvää ja yhdistää ryhmää. Tyhjästä alkanut nauru on loistava voimavara.

KÄDENTÄIDOT

VAHVUUSBONGARIN LASIT

Tehkää itsellenne vahvuusbongarin lasit. Käyttäkää luovuuden vahvuutta ja ideoikaa erilaisia toteutustapoja esimerkiksi kartongista tai piipunrasseista askarrellen tai kirppislasit tuunaten. Mitä hyvää, kaunista ja ainutlaatuista voitte nähdä ympärillänne, kun puette lasit päähänne? Kertokaa ja jakakaa ajatuksianne. Miltä tuntuu huomata hyviä asioita?

VAHVUUSPOKAALIT

Askarrelkaa jokaiselle lapselle oma vahvuuspokaali, jonka kiviosaan merkitään viisi omaa ydinvahvuutta. Ne kannattelevat jokaista joukkueen jäsentä. Laittakaa pokaalit yhteiseen palkintokaappiin eli vaikkapa ryhmätilan seinälle riviin. Näin kaikkien palkinnot ovat esillä ja muistuttamassa vahvuuksista.

VAHVUUSJULISTEET

Suunnitelkaa jokaiselle lapselle vahvuusjulisteet, joihin tulee lapsen kolme vahvuutta näkyviin. Julisteeseen voidaan valita sisältöä esimerkiksi lehdestä leikatuista kuvista, tarroista, koristeista, piirroksista tai maalauksista. Pohtikaa lasten kanssa, miten mikäkin vahvuus voisi julisteessa näkyä.

VAHVUUSVARIKSET

Askarrelkaa paperipusseista ja paperista omat Vahvuusvarikset. Jos käytössä on ruskeita paperipusseja, ne voi myös maalata vesiväreillä mustiksi. Variksien tekoon voi myös käyttää muita materiaaleja tai välineitä, jotka kokee sopiviksi.

VAHVUUSKORTIT

Jokainen lapsi nostaa vuorotellen vahvuuskortin ja saa vapaasti kertoa, mitä hänelle tulee mieleen kyseisestä vahvuudesta. Vastaus voi liittyä häneen itseensä tai yleisesti vahvuuteen.

Ohjaaja näyttää vahvuuskortista kuvan ja lapsi päättelee, mitä varis on tekemässä ja millaisia taitoja siihen toimintaan tarvitaan. Keksikää yhdessä muita vastaavanlaisia toimintoja, joissa kyseinen vahvuus on tarpeen.

Kortit levitetään esimerkiksi lattialle, jotta ne ovat näkyvillä. Lapsi valitsee itse ne kortit, jotka kuvaavat häntä parhaiten. Lapsi voi valita myös esimerkiksi sellaiset kortit, joiden vahvuutta hän haluaisi vielä harjoitella.

Ohjaaja valitsee vahvuuskortin ja pyytää lasta kertomaan, kehen hänen tuntemaansa henkilöön tai ryhmän jäseneseen kyseiset vahvuudet sopivat hyvin.

Ohjaaja piilottaa kortin selkensä taakse ja kuvailee vahvuutta paljastamatta kuitenkaan, mikä on kyseessä. Vahvuudesta voi kertoa esimerkiksi millaisessa tilanteessa sitä tarvitaan ja mihin.

Jokainen lapsi nostaa vuorollaan yhden vahvuuskortin. Sen jälkeen jokainen kertoo tapahtuman tai toiminnan, jossa on kyseistä vahvuutta joko tarvinnut tai jossa sitä voisi käyttää.

PROJEKTIT

Yhdessä lapsen kanssa piirretään paperille hänen muotokuvansa. Lapsi saa itse maalata kuvalleen vaatteet ja kasvot. Kotiin lapsille annetaan yhdessä vanhemman kanssa täytettäväksi lomake, johon kirjataan lapsen mieliasioita ja tekemisiä sekä jokaisen henkilökohtaiset vahvuudet. Jokainen on vuorollaan viikon henkilö. Piirissä käydään läpi viikon henkilön vahvuudet, jolloin kaikilla ryhmän jäsenillä on mahdollisuus kehua tätä lasta ja kertoa, miksi hän on hyvä kaveri.

Tehkää ryhmätilaan yhteinen vahvuuksien majakka, jossa jokaista lasta edustaa yksi valonsäde. Säteessä lukee kunkin lapsen vahvuudet ja majakassa ryhmän yhteiset vahvuudet.

Jokaisesta lapsesta otetaan kokovartalokuvat ja tulostetaan ne. Kuvat liimataan A3-kokoiselle pahville. Lapsi piirtää itselleen käteen sateenvarjon. Sateenvarjoon liimataan lapsen omia vahvuuksia kuvaavia sanoja. Tämän jälkeen kuvaan tehdään sadetta ja tummia pilviä esimerkiksi vesivärein. Sade ei kuitenkaan kastele lasta, koska vahvuuksien sateenvarjo suojaa häntä. Tämä toimii metaforana sille, kuinka vahvuudet ovat meille kuin puskuri vastoinkäymisiä vastaan sekä turvana vaikeinakin päivinä. Vahvuudet antavat voimaa ja suojaa. Ne auttavat selviytymään vastoinkäymisistä ja ovat tärkeä voimavara.

Tallennetaan hyviä muistoja ja onnistumisen kokemuksia yhteiseen laatikkoon. Luetaan kuukauden tai toimintakauden lopussa, missä kaikissa asioissa on yhdessä onnistuttu.

KIRJAVINKIT

Huomaa hyvä! – Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luonteenvahvuutensa
Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen 2016

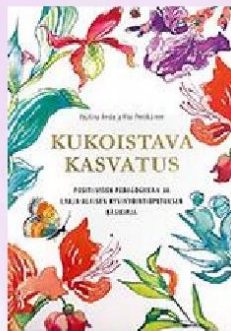
Huomaa hyvä! – Vahvuusvariksen bongausopas

Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen 2017

Kukoistava kasvatus – Positiivisen pedagogiikan ja laaja-alaisen hyvinvoinnin
käsikirja

Avola ja Pentikäinen 2019

Ympyräiset – Suuri kirja vahvuuksista

Kuusela, Sajama, Livingston, Pöyhönen, Hytti ja Teittinen 2020

LÄHTEET

Avola, P. & Pentikäinen, V. 2019. Kukoistava kasvatus. Positiivisen pedagogiikan ja laaja-alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja. BEEhappy Publishing.

Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Toteuta käytännössä. Keuruu: PS-kustannus.

Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara (toim.), Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa. Juva: PS-kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2017. Huomaa hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas. Juva: PS-kustannus

Kansikuva: Word kuvapankki